КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

дела

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ЕРА, 19 ОКТЯБРЬ, 1967 шу. № 124 (4449). Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

СОВЕТСКИ СОЮЗА ХАЛКЪАШ! КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯР—ВАЙ ПАТРИОТИЧЕСКИИ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИИ ДЕКХАР! БЕРРИГА НИЗ ТIАБАХИЙТА ПАРТЕ ПРОГРАММОИ КПСС XXIII-ча СЪЕЗДОИ БЕЛГАЛДАЬХА КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА ДЕКХАРАШ ТОЛАМЕ КХОАЧАШДАРА!

(Октябра 50 шу дизарга долча КПСС ЦК ТIахьехамаш тIара).

РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ШОЛЛАГIА СЕССИ

КЪАХЬЕГАЧА РОССЕ БОАХА ГIА

17-ча октябре Йоккхача Кремлевски двореце болх дIаболабир ворхIазлагIа хержача РСФСР Лаккхехьарча Совета II-ча сессе.

...Iуйрийна 10 сахьат даьлча ха. Депутаташен хьаьшашен безаме тIаэц ложашка хьагучабаьлча повкъоса тий **Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков,** СССР-ен Российски Федерацен Лаккхехьарча Советий президиумий членаш, РСФСР правительства членаш.

Сесси хьайиллар Российски Федерацен Лаккхехьарча Совета председатела депутата **М. Д. Миллионщикова.** Цо предложени лу байначча РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий А. Г. Рытовеи А. П. Файдышеи хьалгIовттарца сий де аьнна.

Керда хержача депутата Д. Т. Паролтникова полномочешта проверка ярах хьахиннача результатех лаьцна доклад е дош лу мандатни комиссе председатела депутата **Н. Л. Коновалова.**

Депутаташа массава раьза а волаш чIоагIбу 1967 шера 1-ча октябре Грязински округе гIолла (Липецки область) хержача депутата Д. Т. Паролтникова полномочеш бакъъяь тIаэнаш бола РСФСР Лаккхехьарча Совета мандатни комиссе сонам.

Цул тIехьагIа депутаташа массава раьза а волаш чIоагIдир сессе дувцаргдола дешаш:

1. 1968 шера РСФСР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана хьакъехьа а 1969-чеи 1970-чеи шерашка РСФСР халкъа боахам дегIабоалабара планий хьакъехьа а.

2. 1968 шера РСФСР Паччахьалкхен бюджета хьакъехьа а 1966 шера республика Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьа а.

3. РСФСР Лаккхехьарча Совета указаш чIоагIдар.

4. РСФСР Лаккхехьара суд харжар.

Лувца оттадаьча дешаех хьалхарчох доклад е дош лу РСФСР Министрий Совета Председатела заместителa, республика Госплана председатела депутата **К. М. Герасимовна.**

Геттара раьза а хиина хоам бе йиш я Лаккхехьарча Совета сессега, йоах докладчика, КПСС XXIII-ча съезда Директиваш царгара хьайоагIа пятилетка хьалхарча шин шера заданеш РСФСР-е. бIарчча хьайицача берригача мехка а санна, толаме кхоачашъеш хилара.

Мехка экономика сихагIа дегIайоалйра вай парте Централи Комитетои СССР Министрий Советои чакхдаьха гIулакхаш бахьан долаш пятилетка шин шера планаш кхоачашъяра керттера итог хилар къаман доход, промышленни продукци, розничи товарооборот, бахача наьха реальни доходаш дукхагIа хилара темпаш шера юкъера даьрхIача 1961—1965 шерашка хьакхаьчача а СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIII-ча съезда Директиваш белгалъяьча а уж дукхагIа хилийтара темпаел лаккхагIа хиларах. Шера юкъера даьрхIача 1966—1967 шерашка 7,1 процент лаккхургьа РСФСР къаман доход, пхе шера Директивай заданеех лаккхъяла езар 6,7—7,1 процент йолча метте.

«1968-ча шера РСФСР Пачччахьалкхен бюджета хьакъехьеи 1966 шера Российски Федерацен Пачччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьеи» доклад йир республика Финансай министра депутата **И. И. Фадеева.**

Сесе содоклад йир РСФСР Лаккхехьарча Совета планово-бюджетни комиссе председатела депутата **И. Е. Клименкос.**

Цул тIехьагIа ювца йоллелар Российски Федерацен халкъа боахама планийи бюджетеи проекташ.

Пренешка эггара хьалха къамаьл дир депутата **А. М. Калашникова** — КПСС МГК секретара.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Ленгорсовета председатела депутата **А. А. Сизова.**

Iаьржа металлурги дегIайоалаяреи производства эффективность лаккхъяреи проблемашта хетадир шийн къамаьл Магнитогорски металлургически комбината директора депутата **Ф. Д. Воронова.**

• • •

Перерыв чаккхъьыначул тIехьагIа сайрийнарча заседане дIахо пренеш хилар К. М. Герасимовеи И. И. Фадееви докладех.

Пренешка къамаьлаш дир депутаташа **П. С. Прокконена** — Карельски АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела. **К. А. Рева** — Раменски района (Московски область) «Борец» яхача колхоза баьпадаараш кхедеча бригада бригадира. **Л. А. Пелевина** — «Башнефта» производствени объединене начальника, **М. А. Боташева** — къахьегамхой депутатий областной (Къарачой-Черкесий автономни область) Совета исполкома председатела. **М. И. Крымова** — КПСС Россошански райкома (Воронежски область) хьалхарча секретара. **А. Т. Маркова** — Удмуртски АССР Министрий Совета председатела.

(ТАСС).

Сийлахьа юбилей хIатIакхача

19

ди дисад.

МалагIча совгIаташца накъадолх шо цIейна?

Итт бетта план кхоачашъяьй

МалгIабик (телефонаца). Дикача къахьегама толамца накъайоагIа дезача ЦIейна «Малгобекнефта» НПУ чуйоагIача № 1 йолча бурувдеттача контора коллектив. Итт бетта плана совгIа тахана дегга кхоачам теха бурув 1123 метр я. Из хул Октябра цIей сийна тIайицача социалистически декхарех даьрхIачул дуккха дукхагIа. 11 бетта план а 26-ча октябре кхоачашъе дерхI контора бурувдеттараша. Бурув тохарга дIабота мах лохбарах укх шера пачча хьалкхенна кходаь ахча 575 эзар сом да.

КарагIдаьнначох кхоачамбац бурувдеттараша. КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеча дот гIоздаьккха кхы а хьинар айденнад цар. ХIара сменах нормаш 125—130 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег бурувдеттарий мастераш ин. Каюшникова, Хантемирова кулгалдеча бурувдеттарий бригадаша. Цар дукха хIама на эшаш хIанзлехьа 11 бетта план а кхоачашъяьй.

М. БЫСТРОВ,
«Малгобекнефть» НПУ № 1 йолча кIоарга бурувдеттача контора планови отдела начальник.

ДЕЗАЧА ЦIЕЙ СИЙНА

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ДЕЗАРАШ

Республика кхаш леладерий торо я деррига кхашкара балхаш кхоачаш а даь Октябра цIейна накъаблха. Из дуларгда къахьегам дика вIаштIехьбоаккхе, хIара агрегатах биаза пайда эце.

ЦаI ах бутт ба шекара свекла чуэца йолаяь. Цу хана денз 5,7 эзар гектара тIара чуийца яьннай из, вешта аьлча 54 процент.

Дика вIаштIехьбаьккхаб шекара свекла чуэцара болх Урус-Мартана, Гудермесски, МалгIабика районий боахамаша. Царех хIара районе 60 процент шекара свекла чуийца яьннай. Ицхьабакъла шекара свекла эггара дукхагIа дIаювш йолча Шаьла района боахамаша хIана а 53 процент мара чуийцаяц из культура.

Шекара свекла леладеш сухалбе беза из лоархIаме культура сихха чуэцара.

Дукха ха я илата лаьрхIа йийна хьажкIаш чуэца йолаяь а. Дале а, 59 процент чуийца яьннай из. ХIанзачул тIехьагIа чуэца езар 34 эзар гектар хьажкIаш я — керттера даькъе Грозненски, МалгIабика, Наьсарен, Сунженски, Урус-Мартана, Шаьла районашка.

ДIадахача шерачул вогIа дел хьажкIа чуэцара болх укх шера.

ТIадоагIача шера хургболча хьувкъама йоакхо а еш, республика дикагIа долча боахамашка дIадийна долаш латт гурахьа дув илат. 15-гIа октябрь тIакхоачаш Наурски района гурахьа дув ялат дIадера план 94 процент кхоачашъяьй, Гудермесски района — 90 процент, Грозненски — 77 процент.

Ялат дIадера аьттув болашагIа йола ха чакхйоалаш латт, хIаьта МалгIабика, Наьсарен, Сунженски, Урус-Мартана районашка хIанз а тIехь шоай дIаде дезачох ах а дIадийна баьннабац. Цу районий боахамаша сихде деза балхаш, хIана аьлча ханнахьа дIадерга хьежжа мара хьувкъаргдац ялат.

ХIара юртбоахама къахьегамхочун декхар да Октябра цIейна толамца пакъавахар.

15-гIа ОКТЯБРЬ ТIАКХОАЧАШ ЯЛАТ ЧУЭЦАРАХИ ГУРАХЬА ДУВ ЯЛАТ ДIАДЕРАХИ ЙОЛА СВОДКА

(план процентаща)

Районаш	Ялат чуэцар: хьажкIа	Ялат чуэцар: шекара свекла	Гурахь юа илата культураш дIаер.
Ачхой-Мартана	50	50	56
Ведана	48	—	35
Грозненски	67	57	77
Гудермесски	80	61	90
МалгIабика	48	62	45
Надтеречни	82	—	72
Наьсарен	33	39	19
Наурски	73	—	94
Ножай-Юрта	5	62	38
Советски	15	—	31
Сунженски	52	—	46
Урус-Мартана	67	63	36
Шаьла	57	53	63
Шелковской	69	—	56
г. Грозный	100	—	93
Ерригача республике	59	54	61

ЧХЬАГIАР ХУРГДА

Юбилейни шера 9590 тонн комсаш хьачу а ийна 752 эзар декалитр чхьагIара материалаш кийчъе езаш я Наурски района «Калиновский» яхача комсаш леладеча совхоза чхьагIар доаккха завод.

Кхашкара комсаш чуэца сезон хьатIакхачалехьа комсашта переработка яра дерттIа кийчъяьй хIанз завод.

Дрожжешта лаьрхIа керда фильтропресс оттаьй укхаза. Хьалха чанашка отжимка еш кулгашна деш хинна балхаш хIанз автоматически ду.

ЧхьагIара шелалца обработка ергйола гIулакх а вIаштIехьдаьккхад заводе. Цу процессо чхьагIара дикал лакхъю.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Сухалбе дуга чуэцара

ДиълагIа шу да дуга кхедара специализаци яьча Гудермесски района «Степной» яхача совхозе из маьхера культура кхею. Дукха къахьийгар болхлоша из культура укх юбилейни шера а дикагIа хьувкъаьяра, хьийга къа зехьа довизар — дика хьийкъад дуга. Дуга плантацей хьалхарча гектараш тIара чуийцача хьувкъама хьагойтар дIадахача шерачул из дикагIа хьийкъалга. Иштта, цхьоалагIча отделене хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35 центнер дуга доал, хIаьта дуга кхедара технологи йоагтIача тайпара лелаьча участкаш тIара 40—45 центнер йоал.

Боахаме эггара дикагIа дуга хьувкъадаьд шоллагIча отделене нов. Саадулаева кулгалдеча звенос. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача кховзткъе итт центнер дуга доаккх звено членаша. Цу тайпара дуга дика хьувкъадара звено болхлоша шийн ханнахьа кийчдир лаьтта, керттера удобрени еш кхашка суперфосфат, сульфат аммоний яха минеральни удобренеш тейсар. хIаьта люцерна дIайийна хиннача кхай тIа из дIадерах а боккха пайда баьлар. Шийн тайпара подкормка хилар пох. хIана аьлча цу доакъара культура дика хьаьнду лаьтта.

Звено кулгалхочо кхоачамбац дуга дика хьувкъадарах, из доа ца деш, шийн ханнахьа чуийцадаккха деза. Из гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад комбайнера Э. Тактобаева. Хьекха касарах улла дуга тIаьда хилaрга е из тIехьагIа докъадаларга хьежжа регулировка йора комбайнера шийн машина. Цо шийн комбайн дика тоа а яь болх миштa бу хьожаш техкача гучадаьлар, дуга лоадама доадеш ца хилар. Иштта дика тоаьяр гонзача механизатора шийн комбайн. Нов. Токтобаева опыто хьахьокх шийча хьалхашка латта декхар кхоачашдара хьинаре къахьеге кхоачашде низ кхоачаргболга.

Дика хьувкъадаьд дуга боахама кхыча отделеней звеньяша а. ХIанз иштта дика хьувкъадаь дуга махулла сихагIа чуийцадаккхара хьинаре къахьегаш ба совхоза кхаш леладераш. Дале а, дукхача механизаторашта квалифицированни комбайнерий говзал тоъац. Ховш да из говзал пхьан-шин шера караерзае атта доацилга, хIаьта дуга чуэцаш болча комбайнерех дукхагIбараш механизаторий курсаш укх шера яьха мара бац. Из теркал а даь, хьувкъам чуэцаш болча комбайнерашта новкъостал де деза боахама специалисташа, хIана аьлча опыт йолча механизаторий, механиктий, специалистий новкъостал доацаш комбайний барабанашта эшшача хана регулировка е хала да къоначарна.

Укх шера шовзткъа комбайн я боахаме, хIаьта хьалха уж кIезигагIа йолча хана санна атта дац хIара комбайнера гIо де. Къонача механизаторий опыт кхоачам болаш ца хилар бахьан долаш дуга фийгаш дукха дехе хул, хIаьта пачччахьалкхенга дуга дохкача хана цунга хьежжа мара дIаэцац из. Цу гIулакхах боахама доккха зе хул.

Совхоза кулгалхой декхарийла ба кхыча боахамашкара опыт йола механизатораш беха. Из доархIаме мероприяти шийн ханнахьа кхоачаш ца йойя дуга доврa кхерам ба, хIана аьлча из чуэцара аьттув бола агротехнически ха чакхйоалаш латт.

Боахама кулгалхоша вIаштIехьдаккха деза механизатораша бийсаш культстане йоахаргйола гIулакх а. Геттара дукха ха йов механизатораш дIа-хьа кхувлара. Дукха дешаш да хьувкъам боа ца беши из махулла сихагIа чуийца баккхараи дирекце, специалисташа кхы а къоастаде дезаш.

Уж мероприятеш совхозе сихха чакхйоахе дуга кхедерий йиш хургья пачччахьалкхенга дуга дохкара шера план дикка тIеххкхоачашъе.

С. ПЕРЕГОНН,
юртбоахама Министерства хий декха лаьтта леладара отдела керттера агроном.

КХОАЧАШЪЯЬЙ ШЕРА ПЛАН

ДIадахача шерашка хиначул дикка лаккхагIа толамаш доах укх юбилейни шера тха ферма доаркаша. Из вIаштIехьдаьннад доаркашта юкъе Октябра сийна шерра социалистически яхь яржар бахьан долаш, цар шоай деррига низаш къахьегама толамаш дахара тIадахийта хиларах.

ЦхьоалагIа октябрь тIакхоачаш шера план кхоачашъяьй аьнна рапорт делар совхоза коллективо, хIаьта шера план 3900 центнер йолча, хIанзале 4150 центнер шура ехкай ферма коллективо пачччахьалкхенга. Иштта тIеххкхоачашъяьй хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара шера план а.

Доаркашта юкъе лелаеча социалистически яхье къаьстта белгалбаьннаб Л. Черкашина, В. Клюзова, кхыбараш а. ХIанзале шоаш лелабеча хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 2380 килограмм шура яьккхай цар, шера план 2000 килограмм йолча. Белгалде деза цар леладеча доахана продуктивность гуйрийна лох ца енналга. Иштта сентябрь бетта хIара Iаттагара 232 килограмм шура яьккхаяр цар, вешта аьлча дийнахьи буси итт килограмм гаргга.

А. БОЙЧЕНКО,
Наурски района «Россия» яхача колхоза шурий-товарни ферма учетчик.

Сурта тIа: СибарегIен металлургически столица — Новокузнецк. Машиннаькъа вокзалагахьара сурт.
А. Кузярина сурт. ТАСС фотохроника.

ТАСС-а ХОАМ

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 50-гIа ШУ ДИЗАЛЕ ХЬАЛХХА СОВЕТСКИ IИЛМОИ ТЕХНИКОИ ЯЬККХА КЕРДА ТIЕХЪЯЬННА ЙОККХА НОТАЛО

«ВЕНЕРА-4» ЯХА АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦИ ВЕНЕРА ПЛАНЕТА АТМОСФЕРА ЧУ А КХАЬЧА, ЦУ ТIА IОЕССАЙ

1967 шера 18 октябре «Венера-4» яха советски автоматически станци, 350 миллион километр гаргга никъ а баь, Венера планетага кхаьчай.

Ше йодаш баьккхача 4 бетта чухьа станце торо хилийтай космически арен физически хьалех йола дукха а керда даннеш хьайие.

Венера планетана тIакхоачаш станце дIаяздаьд хояллал йола магнитни поле а радиационни поясаш а планета йоацилга. Лоадам боацаш йола водородни корона гучаяьннай.

Тахан, 1967 шера 18 октябре, московски ханах 7 сахьати 34 минути яьлча «Венера-4» яха автоматически станци шоллагIча космически масалца Венера атмосферах чуеннай, хIаьта Iойоссаеш йола аппарат — Iилман лаборатори станцех дIа а къаьстай. Iойоссаеш йола аппарат аэродинамически юхаззачул тIехьагIа планета атмосфере паьрххIа йола парашютни система автоматически болх бе а йолаеннай, хIаьта из Венера атмосфере тайжжа лохлуш Iочу а ихай.

Iойоссаеш йолча аппарата Iилман прибораша хадданза массе а хана цаIи ахи сахьата чухь 25 километр никъ беш Венера атмосфера параметраш юста а юсташ, лаьтта Iочутийннай. Аппарат планета тIа Iоессай, цига Советски Социалистически Республикай Союза герба сурт дола шоллагIа вымпел дIа а кхоачаеш.

Венера атмосфера давлени, плотность, температура, химически чулоацам бусташ чакхбаьннаб.

Бустамаш даьча участка йIоаххала атмосфера температура Цельсе 40 денз 280 градусага кхаччалца хубцалуш хиннай, атмосферни давлени — 1 денз 15 гаргга атмосфера хулча кхаччалца. Даьча бустамаша хьахьенхад ерригa а хIана яц аьнна йола Венера атмосфера углекисли газах латтилга; кислородахи хин Iанарехи, цаIи ахи процент гаргга хул; хояллал йола азота лераш гучаьннаяц.

Iилман бустамий даннешта обработка еш а латт, хIаьта уж кератеха дIа а кхайкаергья.

Иштача гIулакхаца, «Венера-4» яхача Советски автоматически станце духхьашха чакхдаьккхад тайжжа IотIа а яха, планета тIа Iойоссилга, хIаьта Венера планетах йола эггара маьхегIара даннеш хьаэца торо а хилийтай.

«Венера-4» яхача Советски автоматически планеташта юкъерча станце кхоачашдаь Iилман тохамаш — Советски Iилмаи техникаи яьккха тIехъяьнна йоккха керда нотало, маьлха система планеташ тахкара хьакъехьара эггара лоархIамегIа йола этап я.

АРАХЕЦА ПРОДУКЦИ ДИКА ХИЛИЙТАРА

Арахецача продукце дикал цахаддаш тоаяри рентабельность лаккхъяри — из да керттера боахама-политически декхар, предприяти экономически дегIаккхувлара хиланза даргдоацар.

Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи предприятешка, Iилман учрежденешка отта а яь, чакхйоаккхаш я прогрессивни технологически процессаш эргайоахаш тоаяран керда яраш юкъекххахьараи, продукце ассортимент шеръяра а дикал лакхъяра а тIаерзаьяьча мероприятей система. Тохкамеи проектни организацей балхаца айхха бувзам а болаш мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи предприятеша кхоачашбаьча балхо новкъостал дир мехкдаьтта продуктай ассортимент шеръяран дикал лакхъяран. ХIанз арахеца мехкдаьтта продукташ, цар ассортимент дикка шеръьяле а, шоай дикалга дилла ца хIанзарча пачччахьалкхен стандарташен технически услованеи маяххара я. Арахеца продукци во могаеш потребителашкара пхьаккха рекламаш елаяц предприятешка.

Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи предприятей коллективаша шоай практически гIулакхашка хIанзарча ГОСТ-ашеи технически условешеи маяххара дика продукци арахецилга Iалашдаь ца Iеш, продукцех пайда эцараша яххача тайпара цуи боарамаш чIоагIдара болх а бу. Масала, дукха ха йоацаш Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводага потребителагара претензи кхаьчар чIоагIалга диллача парафин башха дика дац аьнна. Завода № 6 йолча цеха коллективо, лабораторе, производственни отдело бокъонца анализ йир дикагIа дола парафин хьадара технологически процесса этанашта. Гачеш цIепъяь хоржилга вIаштIехьа а даьккха, лоалайча дикагIа чIоагIлуча гачех хьас йолайир парафин, хIаьта из бахьан долаш йиш хилар парафин чIоагIагIа хилийта а потребителa дехар кхоачашде а. Цунна цхьана, бесагеи лоаттамгеи диллача парафина дикал тоаяр дукха кийча а я, юкъейоалайир кальционированни содаца меттел тринатрифосфат а етташ парафин цIенъю эффективнегIа йола прогресс. Бесага диллача 15 процент дикагIа хилар парафин из мероприятеш чакхъяккхар бахьан долаш. Заводо чакхъяьхай бензина, электродни промышленноста телача мехкдаьтта кокса, дизельни доагара, мехкдаьтта кхыча продуктай дикал тоаелга Iалашдеш йола мероприятеш.

Мехкдаьтта чакхдоахача заводаша дерттIа болх бергбола, хIаьта долча экономически хьокхамаш лакхдергдала а, хьалаш вIаштIехьдахара лоархIаме фактор я мехкдаьтта бедал дика кийчъяр. Производственно-товарни конторо кIоаргта яьча анализо йиш хилийтар производства кхоачамаш хьегучадаха а дирал дIайоахача ПТК установкаша мехкдаьтташ кийчдара дикал тоае а. Дирал дIаяьккхача мехкдаьттацара тухаш хIанз юкъера лаьрхIача 15 мг литр мара дац, хийн — 0,9 процент, хIаьта ши шу хьалхагIа дикка лаккхагIа яр уж цифраш.

Арахецача продукце дикал тоаяран рентабельность лаккхъяран дика вIаштIехьбаьккха боккха болх бу Грозненски химкомбината парткомои боахама кулгалхошеи. Комбинате шерра пропаганда ю къахьегама хьалхалагIача методашта, айхха бувзам а лоаттабу, информаци дIа-юха а ийю мехкарча ше санна йолча предприятешца. Арахецача продукце дикал тоаяра лакхача боараме тохкама болх бу эггара хьалха. Цу доллача хIамаша химкомбината торо елар тIеххьдика ацетон арахеца доладе, хIаьта 1966 шера III-ча квартале денз арахеца доладаьд шийн дикалга диллача толашагIа йолча дунен стандартел эшашагIа доаца фенол. Къаьстта белгалдаккха доагIа дикагIа долча сорта фенол арахеца химкомбината коллектив мехкарча ше санна йолча предприятеел тIехьагIа дIайолаеннaле а, вай химикаша хIанзле а доаккхаш дола фенол цун берригача боарамах 68,7 процент дикагIча сортах дар хилар.

Алхха дикагIча сортах долча фенола реализаци яра чотах 1967 шера 8 бетта кхы тIа а 585 эзар сома пайда кхаьчаб химкомбинатага.

Цхьабакъда, арахецаш йолча мехкдаьтта продуктай дикал кIезиг-дукха тоаьяле а, цу гIулакха мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи предприятей балха юкъе хIана а кхоачамбоацараш да. Мехкдаьтта чакхдоахараший цIевхаштта претензеш я керда хьалъеча объекташта оборудовани лоаттаеш болча поставщикашка. Алхха Шерипов Асланбека цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода каталитически реформинга установке оттаяь оборудовани брак хилар бахьан долаш иззал лоархIамера процесс караерзаеш лохаалктанови бензинаш тоадеш ду пусканаладочни балхаш ши бутт совгIача хана тIехьадаьлар.

Доккхий а бехктоккхаме а декхараш да укх пятилетке мехкдаьтта чакхдоахарашеи химикашеи кхоачашде дезараш. Дунен стандарташца нийсдала дезаш хиларо вай инженерно-технически болхлошкара, партийни боахамеи органашкара дIадех къаенна ГОСТ-аш майрра хувцилга, дунен стандарташ миштай ховлга а цар дIадехараш цехийи установкайи технологашта дIадовзийтилга а.

Яьржача социалистически яхьага а мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи предприятей коллективаша Советски Iаьдала юбилейна накъайолхаш айдаьча къахьегама хьинарга а хьежача, тешшаме ала йиш йолаш да, мехкдаьтта чакхдоахарашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдергда.

Д. ЗЕЛЕНКО,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

МалгIабика района боахамашта юкъе юбилейни шера декхараш кхоачашдеча хьалха латт «Алханчуртский» откормочни совхоз. Ер шу дIадоладелча денз пачхьалкхенга 5832 центнер дулх дехкал совхоза коллективо. Цунах 200 эзар сом пайда баьнаб.

Уж толамаш доахача Iалаьмате доккха дакъа лаьцад совхоза боахаме тайп-тайпарча балха участкашка къахьегаш болча коммунисташа. Совхоза болхлой керда толамаш дахара оарцагIбоах цар.

Совхоза коллективе сийдеш а цIи хеза а ба коммунисташ Рахимов Хьамид, Беков Салман, Дикаев Леча, Шадиев ИбрахIим, Боков Хаматхан, кхыбараш. Царгара хьокхам ийбу комсомольцаша, кагирхоша. Цулухьа дукха ба совхозе юбилейни шера ленински партена шоай вахар дувза безам бола кагирхой. Кевттерча даькъе уж ба совхозе материальни рузкъа совдаккхара къовсам лоаттабу кагирхой. Масала, массехк шера доаман даьгIенашка совхоза доахан доажадеш хиннав Баймурзаев Алман. Шийн балха говзал новкъосташта Тимаев Заудинаи Баснукаев Виситаш камаьрша дIайовзийташ шоай лоIаме болх бе уж Iомабеш вар из. ХIанз уж новкъостий сага новкъостал ца эшаш къахьегаш ба. Уж Iомабаьчул тIехьагIа совхоза кулгалхоша воккхатIа вола скотник вир цунах. Шийна хьалхашка латтача декхарех дика кхет Алман. Дика йовз цуна доахан дажа моттиг, хIаьта моттиг хувца эзаш хилча а из дикка тахка а техке мара хувцац.

Цкъа укх шера аьхки доамашка лоа а дилла дарз хьайра. Доаханна кхерам тIаэттар. Цхьабакъда, укъаза а вехаизар Алман. Сихха доахан доаман дукъ тIа лахка аьнна команда елар цо скотникашта. Шин дийнахьа къийсар скотникаша Iаламца. Эггара тIехьа цхьа етт, сыргIа ца йовш доахан юха даьгIенашка ЮкIал даьхар Баймурзаев керте латтача скотникий коллективо. Лоамашкара цIа ма кхаьчча парте кандидаталла дIаэцар дехаш совхоза партийни организаце цIерагIа заявлени язйир Баймурзаева. Коммунисташа массава раьза а волаш из парте кандидаталла дIаэца аьнна соцам бир. Парте мугIарашка дIаэцара хьалхара эклауниш дIаенна ваьннав из аьлар цунах совхоза директора Льяков Ахьмада.

Иштта хьинаре къахьегаш ва совхоза цхьоалагIча отделене тракторист Евлоев Хьамзат а. Совхоза кхашка, фермашка хийн доакъари хьатIаккхухьаш каст-каста бIаргаго йиш я Хьамзат. ВIалла моттиг нийсъеннаяц цо ханнахьа механизаторашта, хьайбаш леладераншта эшаш дола новкъостал ца деш дIаваха. Массайолча хана лелаш хул цун трактор, эггара чIоагIагIа эшача хул из балхаш деш. Ше лакхехьарча класса тракторист ва из. Цудухьа парте кандидаталла дIаэцача хана цхьаккха коммунист духьала воацаш чакхъьлар цун кандидатура.

Совхоза йиълагIча отделене свинарка я Лысенко Екатерина. Шеррашера доккхий толамаш доах цо. Цо гIулакх даь дулха комбинате дIаенна 500 хьакха юкъера лаьрхIача хIаране 110 килограмм озар. План 460 грамм йолча денпеи бийсаннеи 650—700 грамм дулх тIаккхетийт Екатеринас ше гIулакх деча хIара хьакха. Из Iалаьмате боккха телам ба.

Укх юбилейни шера 350 центнер дулх пачхьалкхенна дIачудала декхараш тIаийцадар Лысенкос. Уж декхараш хIанзле кхоачашдаь яьннай из.

Парте кандидаталла дIаэцара дехаш цо язъяь заявлени дукха ха йоацаш шоай собране йийцар коммунисташа. Массава раьза хилар Екатерина кандидатура.

Иштта дукха ба совхозе хьаьнала къахьега болхлой, механизатораш, скотникаш. Царех дикагIбараша укх шера совхоза партийни организаце мугIараш шердир. Уж ба механизатор Мудаев Йоакъап, зоотехник Албегачиев Саварбик, кхыбараш. ХьатIадоагIаш латтача доккхача цIейна шоашкара хьокхам а телаш сийленца накъаболх парте мугIарашка дIайийцараш.

В. ТАГУРОВ.

Гудермесски къахьегамхоша ДОШ КХОАЧАШДУ

Балхах дика ка йоал тха района къахьегамхой укх шера. ХIара денна ух керда къахьегама толамаш дахарах дола хоамаш.

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш я Гудермесски машиннаькъа узела предприятей коллективаш. Иштта, локомотивни депо коллективо 111,3 процент кхоачашъяьй мовхьаш дIа-юха кхахьара нийс бетта план, тепловозий машинисташа деза мовхьаш детта 9157 поезд йигай, царца планал совгIа 3216 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш а хьош. ТIаийцача социалистически декхарел 1,5 миллион тонн хинна ца Iеш дукхагIа да уж. Оамал а хинна дIаэттад укхаза деза мовхьаш тIадетта поездаш кхувлилга, уж сихъяь йоттилгеи йоассаелгеи.

Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка а яьнна, локомотивни депо коллективо къахьегама овсарле лакхъяреи мовхьаш дIа-юха кхахьарга додар лохдареи чотах 1,5 миллион сом пайда баьб.

Цу тайпара толамаш доахалу машинисташ Н. П. Серебряков, В. М. Раздобудько, слесараш Н. А. Гуляев, П. М. Горбачев, дукха а кхыбараш санна болча къахьегамхоша лакха къахьегама толамаш доахандаь.

Укх шера шоллагIча ах шера балха итогех локомотивни депо коллективана СССР машиннаькъий Министерствачи профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦIе байрах кхоачаяьй. Цуна кхоачаяьй иштта Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа управленеи Дорпрофсожеи карара кара тела ЦIе байрах а Юбилейни байрах а.

Денгара денга шерлу Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара сийлахьарча къахьегама совгIаташца накъабахара йола Гудермес станце коллектива юкъера социалистически яхь. Боахам лелабара кердача хьалашка болх беча движенцаша ханал хьалха, 26 сентябре кхоачашъяьй керттерча хьокхамий хьакъехьара квартальни а нийс бетта а план. Иштта, вагонаш дIаахийтара план кхоачашъяьй 111 процента, къахьегама овсарле лакхъяра план — 109,2 процента, дIаахийтача вагонага додар планал 12 процент лохдаьд.

Вагонни депо коллективо тIеххоачашъяьй мовхьаш кхухьача вагонашта ремонт яра нийс бетта план, массе а тайпа ремонт еш вагонаш лоаттаяра ха боарамал 14,7 процента кIезигъяьй. Духхьала III-ча квартале баь планал совгIа бола пайда 40 эзар сом хинна Iац. Цу коллективе къаьстта а белгалбаьнна дика къахьегаш ба вагонашка хьежараш. Н. П. Борискин, И. Осадчук, слесарь И. Х. Егорьян, маляр Н. И. Акименко, кхыбараш.

Производственни планаш а юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш а кхоачашдара дика хьокхаш да наькъа 15-ча дистанцеи № 3 йолча наькъа машинни станцеи коллектива. Масала, № 3 йолча наькъа станце нийс бетта производственни план 125,1 процента, къахьегама овсарле лакхъяра план 128,9 процента кхоачашъяьй, балхашка дIадодар лохдара чотах 36,5 эзар сом совгIа планал тIех пайда баьб. Цо Сийлахь-боккхача Октябра 50-гIа шу дизара сийна йолча социалистически яхье даьха толамаш баьхан Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа управленеи Дорпрофсоюзеи карара кара тела ЦIе байрах а КПСС Гудермесски горкомеи горисполкомеи карара кара тела ЦIе байрах а кхоачаяьй цунна.

Района гьнна дукхагIа йолча кхы-

Мишттa кхоачашду юбилейни шерара декхараш?

ча промпредприятеша а дика толамаш даьхад пачхьалкхен планаш а юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш а кхоачашдара. БIарчча хьайийцача района промышленносто укх шера дIабахача нийс бетта соахка цу юкъагIарчул 24 процента дукхагIа арахийцай промышленни продукци. Иштта медико-инструментальни завода коллективо продукци арахецара еррига план 124 процент кхоачашъяьй, хIаьта соахка цу юкъагIарчул 25 процент дукхагIа из ара а хийцай.

Гуйрен Iаи декъа а дена, ахка дукха йоачаш йолаш хиларах хала хьалаш эггадоллашехьа а района юрта боахама къахьегамхоша, юбилея сийна шоаш тIаийца лакха декхараш сийленца кхоачашдара чуйнна къовсам а лоаттабеш, толашагIча ханашка эзбь а аьха, гурахьа дув ялаташ дIа а дийна, ерригача юртбоахама культурашта толашагIча агротехнико ма хьеххача тайпара Iунал а деш, органически минеральнии удобренеех лерттIа пайда а ийбеш Iалашдир ялат а даьтта доаккха культураш а кийчъяра пачхьалкхен заданеш а тIаийца декхараш а кхоачашделга. Планах пачхьалкхенга гурахьа дийнача ялатий 3800 тонн йохка йийзача моттиге 5085 тонн ехкар, иштта гIулакхаца план а тIаийца юбилейни декхараш а дикка тIеххоачаш а деш. Пачхьалкхенга ялат дохкара къаьстта а белгалъьлар план 214 процента кхоачашъяь «Дружба» яха совхоз, план 182 процента кхоачашъяь «Новогрозненский» совхоз.

Гидуаргаш йохкара план 115 процент кхоачашъйир района боахамаша, планага диллача 1600 тонн йохка йийзача моттиге 1845,6 тонн а ехка. «Кавказ» яхача колхозо гидуаргаш йохкара план 158 процент кхоачашйир, планах 300 тонн йохка йийзача моттиге 475 тонн а ехка. ХIаьта «Гудермесский» совхозо 150 тонна меттел 215,4 тонн ехкар, план 144 процент кхоачаш а еш.

Ка маьхала а йоалаш къахьийгад «Новогрозненский» совхоза комсаш лелаераша. Цар хьоггехьа а рапорт деннад шоаш комсаш чуэцара а чакхьяхара а плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдарах.

ХIанзлехьа а гуш да шекара свеклаи дугеи хьувкъадара тIаийца социалистически декхараш ка маьхала а йоалаш кхоачашдергхилар. Дерригача свекла лелаеча боахамашка мерзача овлай боккъала а бапха хьувкъам кхебаьб, планах лаьрхIача 180 центнера меттел хIара гектара тIара 250—350 центнер чуийю укхаза. Дуга чуэцилга а доладеннад. Дуга дувча «Степной» совхоза цхьаццайолча участкашкара доала дуга гектара тIара 70 центнерага дIакхоач.

Цхьабакъда хьайбаш леладара даькъе тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара дикка йоккхий халонаш нийсъеннай тханцига. ХIаьта а района хьайбаш леладераша ханал хьалха кхоачашъяьй фуаши тхаи кийчдара планаш а тIаийца социалистически декхараш а. Планага диллача 300 эзари тIаийцача социалистически декхарга диллача 350 эзари фуъ кийчде дийзача метте хIанзлехьа а 367,6 эзар фуъ кийчдаьд. ХIаьта тха планага диллача 220 центнери тIаийцача декхарашка диллача 225 центнери кийчъе йийзача метте 225,2 центнер кийчъяьй. Района къахьегамхой хIанз, сийлахьа юбилей тIаккхоачаш латтача деношка, шоай дерригa низаш барцагIа а даьха къахьегаш ба дулхи шуреи кийчъяра тIаийца социалистически декхараш а ханал хьалха кхоачашдара.

Юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара къаьстта а чIоагIа къахьегаш хьабоагIа тха хьалха латта лаьтта леладераш. «Дружба» яхача совхоза свекла лелаеча звено звеньевая йолча М. П. Бондаренкос шоаш лелаеча 35 гектарах хIаране тIара 400 центнер свекла чуэц, планага диллача 180 центнер чуэца езача моттиге. «Гудермесский» совхоза цхьоалагIча отделенерча Гачаев Хьусен бригадир волча бригада ше лелаеча 250 гектарах хIаране тIара 300 центнер свекла йоаккх.

«Октябра 40 шу» яхача колхоза Синиев Корса кулгалдеча бригада леладаьча гурахьа дувча кIин 265 гектарах хIаране тIара 29,7 центнер чуийцай. Цу колхозерча Дуруев Хункарпаша кулгалдеча бригада шийгарча мукх бийнача 100 гектарах хIаране тIара 34 центнери шекара свекла 60 гектарах хIаране тIара 400 центнери чуийцай.

«Дружба» яхача совхоза хьалха латтача доярка А. Ю. Бердара ше лелабеча 40-нех хIара Iаттагара 2060 килограмм шура яьккхай шера планага диллача яккха езача 190 килограмма меттел. «Гудермесский» совхоза хьакхарч лелаеча А. В. Бойкос ше лелаеча яхкача хьакхарча яь 551 хурск кхеяьй планах 460 кхее езача метте, хIаьта тIарах йоахача хана царех хIаране 14,5 килограмм озаш а хиннай 12 килограмм оза езача метте. Цу совхоза доярка М. Темирсултановас ше леладеча доахах хIаранегара 9 бетта 1904 килограмм шура яьккхай планах шера яккха езача 1900 килограмма меттел. Кхы дуккха а ба тха районе шоай юбилейни декхараш ханал хьалха кхоачашдаь юрта боахама хьалха латтараш.

У. ИСМАИЛОВ,
КПСС Гудермесски горкома секретарь.

ЮРТА БОАХАМА— ДУКХАГIА КАДРАШ

(ОТЧЕТНО-ХОРЖАМА СОБРАНЕРА)

Наьсарерча юртбоахама техникумо ше хьайийллача гIоне (ткъаь итт шу совгIа ха) вай мехка колхозашта совхозашта лаьрхIа эзараш юкъерча звено юртбоахама специалисташ кийчбаьб. Дукха баркалаш а яхаш нисьмош ух техникума дирекцеи педколлективеи цIерагIа укхазара арахийцача специалисташа болх бечара.

Укх деношка хиннача отчетно-хоржамий партийни собране юххьанарча партийни организаце секретарanов. Л. С. Барбашевас яь доклад юкъацаш ,студенташта юкъера дешаракхеттама болх кхы а дикагIа бергбола наькъаш белгалдир коммуниста-ша.

Белгалдаккха доагIа юбилейни шера дешархой успеваемость а посещаемость а соахкарчул дуккха дикагIа хилар. Укх шера успеваемость 92,2 процент я техникуме, хIаьта посещаемость 94 процент я. Дикеи тIехдикеи деша группаш я техникуме. Уж я зооветеринарни (классни кулгалхо Б. Н. Жук), ветеринарни группа (классни кулгалхо Т. В. Блаев) шоллагIа ветеринарнияр (классни кулгалхо Г. Б. Льянова) иштта кхыяраш. Хьехархошта юкъе белгалбаьннараш а ба техникуме. Уж ба педагогаш-говзанчаш И. Р. Дзейтов, Г. Б. Льянова. Шоаш кулгалдеча зооветеринарни группашка успеваемости посещаемости бIаь процентага дIакхачийтай цар.

Техникума хьехархой коллективи, студенташи вежарий республика Къилбаседа-ХIирийи Дагестанеи юртбоахама дешара заведенешка хьоашалгIа бахе хул. ХIаьта уж шоаш болча хьа а бех. Цу доттагIлеи вIашагIкхетарашка дикагIа болча педагогаша балха опыт дIа-хьай эц, студенташта юкъе спортивни яхьаш хул, художественни самодеятельноста концерташ увттаду.

Шоай мохк бовзареи граждански тIема моттигашка гIоллеи туристически походаш льй студенташа. Дикка тоаеннай укхазара гойтара агитаци, дисциплина. Шерра-шера доккха новкъостал ду педколлективай студенташеи «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделенена юртбоахама культураш чуэцачеи уж дIаювчеи.

ХIанз «Экажевский» совхоза коллективана коартол чуэцача новкъостал деш ба уж.

Кхы а дикагIа хила мегар техникума коллектива гIулакхаш нагахьа санна юххьаннарча партийни организацеи цун бюроси организационно-партийни идеологически балха формаех боагIача бесса пайда эцаш хилча. ХIанз а тIехь эсала я коммунистий партийни дисциплина. Коммунисташ ханнахьа хьа ца бахкара бахьан долаш партийни собранеш ца хулаш моттигаш хиннай, хIаьта йиъ заседани мара яьяц партийни бюрос. Цхьабакъла, дувца дешаш доацаш ца хулашйисаяц уж. Геттара эсала бу болх техникума боахам лелабераша, дукха кхоачамбоацараш да техникум Iацгарча хьалашка болх бе кийчъеча, во бу болх киносета, студенчески столове. Дирекции дешара частеи хьехархоша беча балха лерттIа тIахьожам лоаттабац.

Наггахьа мара хьежац укхаза поурочни планашка, эсала лел дешархошта юкъера индивидуальни болх. Цудухьа ца бахьан долаш общественни порядок телхаяь, зуламе гIулакхаш леладаь моттигаш хиннай техникуме.

Методически балхаш ядеш хьехархошта юкъе массехк саг мара вац, тесса битаб шийн болх пенгазета редколлеге.

Цу кхоачамбоацарех лаьцан хьехархой болх тоабарах лаьцан дийцар коммунисташа. Кхоачамбоацараш дIадахара накъкаш белгалдир собране. Керда хержача партийни бюро секретаралла хьехархо Г. Б. Льянова хержар.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Наьсарен райкома секретарь.

СИЙЛЕНЦА НАКЪАБОЛХ ДЕЗАЧА ЦIЕЙНА

Грозненски района цхьоалагIча шурий совхозе дика йовзаш я коммуниста Дибиров Махьмада кулгалду шурий-тонарни ферма коллектив. Октябра сийна совхоза хьайбаш леладераншта юкъе лелача социалистически яхье хьалха латт из бригада.

Белгалде деза тIеххьарча массехк шера коллектив дика толамаш доахаш хьайоагIилга. Иштта 1966 шера бригада доаркаша хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 2600 килограмм шура яьккхаяр, планагIа лерхIаш хинначул бIаь килограмм дукхагIа, хIаьта юбилейни шера кхы а лакхъяьй коллективо хьайбай продуктивность. Юбилейни шера хьалхарча нийс бетта ферме хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 2200 центнер шура яьккхай. Коллективо дош деннад пачхьалкхенга шура йохкара шера план ворхIлагIа ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъе.

Мишта вIаштIехьдаьннад коллектива цу тайпара лакхара толамаш даха?

Доакъара база чIоагIъяр керттера долга дика кхетаду хьайбаш ле-ладераша. Ахкан замалахьа даьгIенех бизза пайда эцара боккха теркам тIабахийтабар бригада божа Iуша. ДогIа делхача хана хьайбаш эрий баьцаш тIаьннача даьгIенашка доажадора. Iана замалахьа къаьстта теркам тIабохийт доакъара рацион нийса лелаяра, помещенеш цIена хилийтара.

Бригада балха юкъе боахама расчет йоалаяьй, цудухьа болхлоша дерригa ду доакъар кхоара, иштта кхоеш лелаю инвентарь а.

Доккхачоа а зIамигачоа а экономи ю звено коллективо. Зехьа довийзар цар мел дацар. 1966 шера центнер шура йоаккхаш укхаза дIадахар 11 соми 10 кепиги да. ХIаьта укх шера а иштта лоха ба из мах. Грозненски района бригадашта юкъе дукха яц продукцега дIабода мах иштта лоха болаш бригадаш.

Дибирова кулгалду бригада коммунистически къахьегама бригада яха цIи лелаеш я. Къахьегама толамашца накъайода из коллектив Октябра 50 шу дузача цIейна.

В. ЕМЕЛЬЯНОВ,
совхоза керттера зоотехник.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

Бахача наьха коммунальни бытовойи хьашташта йолча массазарча комиссе Ачхой-Мартана районе наьха коммунально-бытовой гIулакх мишта лоаттаду а хьежа из дош шийн заседане дувца оттадир.

Наьха хьашташ кхоачашдеча предприятеша, учрежденеша беча балха дикалар белгалдаьккхар комиссе. Цул совгIа теркам тIабохийташ дийцар заседане наьха хьашташ дизза кхоачашдара новкъарле еш дола кхоачамбоацараш. ХIана а наха бытови гIулакх дара йола мастерскеш комплектовани яьза я, дIа-хьа лела мастерскеш а яц болх беш. Иштта ремонт а яь кийчъе езаш я цхьайолча цехий помещенеш, Iалаьмате эсала бу болх банеша, хIанз а укомплектовани льяц штаташта. ХIаьта Валерике, Катыр-Юрта, Закан-Юрта вIаллa я а яц наьха бытови хьашташ кхоачашду предприятеш. Ачхой-Мартана районе бытовой гIулакх лоаттаде декхарийла йолча Сунженски райбыткомбината шийн предприятеша беча балха лерттIа тIахьожам лоаттабац е царна эшаш дола новкъостал а дац.

Къаьстта во бу болх Ремстрой-участко. ХIаьта коммунальни боахама министерства кулгалхоша из гIулакх иштта долга ховшие а хIаме деш бац цуи болх тоабара, балхара дIаваьккхача участка начальника Батукаева метта саг вахийтара.

Цу хьакъехьа соцам тIаийцар массазарча комиссе. Гучадаьнна кхоачамбоацараш дIададахара, исполкома, наьха коммунально-бытовой хьашташ кхоачашдеча предприятей, министерства болх тоабара мероприятеш белгалйир комиссе.

КИРГИЗСКИ ССР ТАХАН

ХIара денна итташ самосвалаш Iойоал киргизски автомобилестроени хьалхарчун — Фрунзенски автосборочни завода конвейер тIара. ЛаьрхIа юртбоахама продукташ — ялат, свекла, силос, боамби кхахьа аьнна кийчъяь я машинаш. Уж дикагIа я тIехьашкахьа дIааркъала йоалаш хинна цаIеш, дехьара а сехьара а айлуш хиларца.

Сурта тIа: кийчача автосамосвалий парти.

А. Клейменова сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХЛОЙ КЛАСС— ХIАНЗАРЧА ЗАМАН ЮКЪМОТТИГ

Тамара МАТВЕЕВА,
философски Iилмай кандидат.

I.

Болхлой класс дунен политически арене яьннай XIX-ча бIаьшерене, эггара хьалха Европеи Америкеи. Из бIаьшере, ховш мадарра, адамлен исторена юкъеяхай шийн тоалларга диллача цу хана бокъонца иже этта хиннача капитализмаца пролетариато лоаттабу экономически политически къовсам низ болаш айбаларца яха ца Iеш, къаьстта лоархIам бола социализма Iилман теори хьакхоллариа а. Цун сийлахь-боккхача лард елларaша Карл Марксеи Фридрих Энгельсеи 120 шу гаргга ха хьалхагIа «Коммунистически парте Манифеста» тIа Iилман наькъаца белгалбаьккхаб капиталистически обществера болхлой класса дерригдунен-исторически лоархIам, буржуазена каш доаккхар из хиларах тарра.

Революцена юкъера пролетариата гегемони белгалйоал, хьахьекхад Ленина, болхлой класс общественни производства толашагIа йолча формаца ювзаенна хиларах. Болхлой класса капиталистически общества кхыча классаштачул чIоагIагIа лов частни доалахье, шийн йоацаш хиларах, из дIаяккха цул совгIа, цуна чIоаггIа Iаткъ капиталистически Iазап меттел, феодальни, къаман, кхыдола Iазап а. Духхьал из бахьан долаш цо хоадамболлаши лерраrIеи къовсам лоаттабу эксплуатацеи Iазапеи ерригача форманта духьала, шийн классови хьашташ бахьан долаш лоаттабаь ца Iеш, дерригача къахьегача халкъа хьашташ бахьан долаш а. Из дикагIа вIаштIехьъяьнна я. Цо хьаю шийн революционни пролетарски парти.

Адамий исторе чухь эггара хьалха къамани социальнии Iазапа дуне хIалакде, политически Iаьдал шийн бе долла пролетариат гIортар дар Парижски Коммуна. Цхьабакъда, дукха объективнии субъективнии бахьанаш хиларах коталонца чакхъила йиш йолаш яцар из. ТIаккха, капиталисташа къизагIча тайпара парижски коммунараш тоIабаь ах бIаь шу даьнначул тIехьагIа болхлой класса авангарда — Ленински Коммунистически парте кулгалца Россе гIеттар Октябрьски социалистически революци. Цига гегемон а хинна хьалхаяьлар къахьегача ахархошцарча цхьоагIонах ког гIортолга еш хинна российски пролетариат.

Революце пролетариата диктатура чIоагIйир, хьалир пачхьалкхен керда тайпа—Советий Социалистически Республика. Советий къонача мехка болхлой классо революци хилалехьарча Россе пачхьалкхен машина каг а яь, хьайир керда тайпа пачхьалкхен, экономически, культурни органаши институташи, халкъах шийх хьайир, нагахьа санна из хинаенаре шийна карагIаьннараш Даймехка контрреволюцехи дунен халкъашта юкъерча интервенцехи лораде социалистически революцена могаргдоацаш хинна керда тIема организаци.

Российски болхлой классо шийна юкъера хьаоттабир болхлой-ахархой Iаьдала эггара лакхагIа йолча посташ тIа бахийта мегаргбола кердача пачхьалкхен башха-дика эзараш, бIаьи эзараш организатораш. Дагалохийтача кхоачам ба Михаил Калинин, Климент Ворошилов, Николай Шверник санна бола, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председателалла хийржа цIи хеза Советски пачхьалкхен деятелаш, болхлой. российски пролетариата революционни тIоана юккъера хьабаьнна, металлисташта юкъера хьабаьнна хилар.

Дукххача къамех латтача советски болхлой классо. Коммунистически парте ленински программа кхоачаш а еш, лоацача исторически хана чухь шийн промышленни патенциалага диллача хIанз дунен тIа шоллагIа моттиг лоацаш йола йоккха индустриальни социалистически пачхьалкхе а яь дIаоттайир хьалха экономически тIехьайиса хинна Росси, Iилмани технически прогресса хьалха оттабир мохк. Духхьал цо йиш хилийтар Советски Союзага паргIато езаш долча дерригача адамий бирсагIа волча моастагIчунца — гитлеровски Германеца лоаттабаьча боарам боацаш чIоагIа халачеи цIий мохкадечеи тIем тIа тIехдика котало яккха, дукха халкъаш кIалхарлаьхар фашистски Iазап тIадара кхерама.

ХIанзара СССР болхлой класс шийн составага, образоване боарамга, политическии специальнии кийчонга диллача вIалла тара а яц революци хилалехьа хиннача болхлой класса. Мохк кердабоаккхаш хинна из ше а эргаьннай. ХIанзара СССР болхлой класс алхха промышленносте Iалаьмате доккха 25 миллионни эскар да, из хул революци хилалехьарча болхлой классал 9-зза дукхагIа.

II

Октябрьски революце чIоагIдаьд дунен дерригача мехкашкарча болхлой класса революционни низаш. «Октябро дIайолаьча дуне эргадоаккхача революционни процессо, — йоах «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яхача КПСС ЦК Тезисаш тIа, — керда хьал хилийтад дунен халкъашта юкъерча болхлой классо... шийн гарггареи бухсоццача кхоачачареи лерхIараш бахьан долаш къовсам лоаттабара. Октябрьски революци котъяларо хIанзарча заман юкъмоттиге оттаяьй болхлой класс».

Нагахьа санна шоллагIа дунен тIом хьалехьа Iаьдал болхлойи ахархойи бе даха а бокъонца дола халкъа Iаьдал оттадаь а ши пачхьалкхе— Советски Союзи Монголии — мара хиннаеце а, гитлеровски Германии империалистически Японии эша а яь котало яьккхачул тIехьагIа социалистически пачхьалкхени общественнии строй котъяьлар кхы а Европа, Азе, Америка шийтта мехка. Хьахилар низ бола дунен социалистически система. Из да дунен халкъашта юкъерча болхлой класса керттера карагIдаьннар. Из — Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьнначул тIехьагIа йоккхагIа йола исторически событи. Дунен социалистически система хьахиларца хьахул хIара социалистически пачхьалкхен социалистически интернационализма, бокъонца йолча нийсхон суверенитета ларда тIа латтача пачхьалкхенашта юкъерча гIулакхий керда принципаш. Эггара хьалха из хьахьокх, дунен социалистически система 14 мехках хIаранахьа гегемон яр, хьалхле лелаеши лостам телаши бола низ болхлой класс хиларо. Цо шийна тIехьакхувл вож къахьегамхой.

Социализм Iилман теори мара йоацаш мел хиннача хана цун идеалаша шоашта тIаоза йиш яцар болхлой класса эггара дикагIа кийчденна, политически кхетам лакхбенна дакъа мара. Дунен тIарча миллиард совгIа болча наха социализма идеяш практически чакхйоахаш, ше дегIаахарга диллача социализмо Iалаьмате доккхий толамаш даьхача хIанзарча хьалашка къахьегамхой хьаькъалашкеи дегашкеи бода цун никъ дуккхаза лоацбеннаб. Обществана кулгалде, эггара прогрессивнегIеи нийсагIеи йола адамлен общежите формаш хьакхолла болхлой класса харах дола дош тахан — из теоре дош хинна ца Iеш, эггара хьалха практически дош да. Болхлой класса обществана кулгалде а буржуазеначул дуккха а дикагIа из вIаштIехьдаккха а ховш хилар хьахьекхад Советски Союза ах бIаь шера опыто, кхыча социалистически мехкий опыто. Цо дерригача дуненга дIахьокх, болхлой классага, паргIатача къахьегама, саго сага еш эксплуатаци йоацача къахьегама, общества хьашташи хIара сага хьашташи цаIаш долча пачхьалкхенерча къахьегама ираз дайза долча халкъашка фу дулургда.

III

Цахадлаш лакхлуш болча дунен социализма система политически, экономически, тIема низо аьттув бола хьалаш хулийт капиталистически мехкий болхлой класса дукха ха йоацаш колониальни Iазапах мукъаяьннача пачхьалкхений къахьегамхошеи монополистически буржуазена духьала къовсам лоаттабара.

«Ах бIаь шера дикка лакхбеннаб, — йоах КПСС ЦК Тезисашка, — капитала мехкий экономическии политическии вахарера болхлой класса лоархIам. ЙоккхагIа а хиннай, чIоагIа а еннай болхлой классо тIатеIача

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ— КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

★ ★ ★

ШОРТТА ДОАКЪАР IАЛАШДАР— хьайбай продуктивность лакхъяр

Тха района дуккхача боахамаша толамца кхоачашду Сийлахь-боккхача Октябра ах бIаь шу дизара сийна шоаш тIаийна социалистически декхараш. Къаьстта дика ка маьхал яьннай XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза хьайбаш леладерий. Шера планах паччахьалкхенга 140 центнер дулхи 2350 центнер шуреи йохка декхарийла бар уж. Цхьабакъда иттлагIа октябрь тIакхоачаш, шера план дикка тIехкхоачаш а еш, 226 центнер дулхи 2627 центнер шуреи ехкай паччахьалкхенга боахама къахьегамхоша. Вешта аьлча, паччахьалкхенга дулх дохкара шера план 161 процент, шура йохкара 112 процент кхоачашъяьй.

Массехк шу хьалха района тIехьадусача боахамашта юкъе яр хIанз вай ювца колхоз. ХIаьта хIанз района моллагIча боахама хьайбаш леладераша хьокхам эца мегаргба укхазара. Къахьегама овсарле лакхъяра, ерригача резерваех бизза пайда эцара боахама специалисташа, къахьегамхоша мел хьинаре къахьийгад ха йиш я ткъоалагIа август тIакхоачаш паччахьалкенга дулх дохкара, шоллагIа сентябрь тIакхоачаш шура йохкара шера план цар кхоачашъяьлга хайча.

Боккха теркам тIабахийтабар колхоза партийни организаце кадраш харжара, уж балха лоархIамерча участкашка дIанийсъяра, хаддапа тIахьожам а лоаттабеш новкъостал дора юртбоахама продукташ дукхагIа яхара. Цу гIулакхах боккха пайда баьлар боахама. Шерагара-шерага чIоагIлора экономика, кхоачашйора производственни планаш. Иштта цхьан хана тIехьаюсаш хинна колхоз хIанз районе дикагIчарех я.

Хьайбай продукташ яхара а уж паччахьалкхенга йохкара а дика къахьийгад «Южный» яхача совхоза хьайбаш леладераша а. ХIанале паччахьалкхенга дулх дохкара шера план шозза гаргга кхоачашъяьй цар (191 процент), хIаьта шура йохкара план 102 процент кхоачашъяьй.

Юбилейни декхараш кхоачашдарга диллача дикагIа лоача боахамех цаI ба «Куйбышева» цIерагIара колхоз. Ер шу дIадолалуш шоай беррига низ оарцагIбаьккха къахьега болабелар боахама хьайбаш леладераш шоай декхараш кхоачашдара. Планах паччахьалкхенга дохка деза деррига дулх кхо бIаь центнер мара доацача хIанале 389 центнер ехкай къахьегамхоша, хIаьта план 130 процент кхоачашъяьй. Иштта дика лел колхоза шура яккхареи из паччахьалкхенга йохкареи гIулакх. Нагахьа санна планах паччахьалкхенга йохка езаш хинна цIура йиъ эзар центнер хиннаяле, хIанзлехьа ехкав 4393 центнер я. Вешта аьлча план 110 процент кхоачашъяьй.

Цу масалаша хьахьокх тха районе экономика чIоагIа йола боахамаш дукха долга. Цхьабакъда, белгалданза далац Iалама а кхыдола а хьалаш массанахьа цхьатарра доллаше а тIехьалуса боахамаш долга а. Иштта, «Шалинский», «Джалка» яхача боахамий хьайбаш леладераш дикка тIехьабус шоаша хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Масала, «Шалинский» яхача совхоза къахьегамхоша иттлагIа октябрь тIакхоачаш 3049 центнер мара дулх дехкадац паччахьалкхенга, хIаьта планах дохка дезар 5250 центнер да, вешта аьлча план 58 процент мара кхоачашъяьяц. ДикагIа лелац совхозе паччахьалкхенга шура йохкара гIулакх а. ХIанзалца ехка ерригa шура 9899 центнер мара яц, планах йоагIар 13700 центнер йолча. Шура йохкара план 72 процент кхоачашъяьй.

Цу гIулакхо хьахьокх тIехьадусача боахамий кулгалхоша, специалисташа боахамий производствана йоагIача гайпара анализ ца елга, ший ханнакьа кхоачамбоацараш гучадахара а, хIаьта уж дIададахара а терко ца елга.

Ховш мадарра, производства дика хьокхамаш даха йиш яц доакъара база тешшаме чIоагIъеш ца хилча. Пожен мошен доакъар шортта хилийтар я хьайбай продукташ яхара план а тIаийца декхараш а кхоачашдара керттера фактор. Из кхета а деш тешшаме доакъара база йоллара хьинаре къахьийгад района дуккхача боахамаша. Цхьацадолча боахамашка доакъар Iалашдара план кхоачашъярга хьежача гучадоал цу боахамий специалисташа доакъар кийчдари хьайбай продукташ яхари шоайла айхха дувзадеина хилар дика кхеталга. Иштта, хьайбаш диза, продуктивность лоха ца йолийташ Iангардахара дика къахьийгад «Южный» яхача совхоза, Ленина, XX-ча партсъезда цIерагIча колхозий къахьегамхоша.

Масала, «Южный» яхача совхоза хьайбаш леладераш декхарийла бар пхи бIаь тонн йол, бIаь итт тонн ча, 2,4 эзар тонн силос Iалашъе. Цхьабакъда гIожа а моша а доакъар Iаладара план дикка тIеххкхоачашъяьй цар. Йол Iалашъяра план 131 процент, ча — 121 процент, силос— 188 процент кхоачашъяьй боахаме. Царна дукха тIехьа а ца дусаш доакъар Iалашдара план дикка тIеххкхоачашъяьй вай цIи яьккхача вокха шин боахама механизатораша а.

Цхьабакъда, хьайбай продукташ яхара план кхоачашъяра лоархIамегIа йола мероприяти чакхъяьккхарга диллача а цхьацадолча района боахамаша дикка тIехьадусаш да. Иштта, моша доакъар Iалашдара дикка тIехьабус «Автуринский» яхача совхоза къахьегамхой. Планах Iалашъе еза силос 16250 тонн йолча совхозе хIанзалца Iалашъяр ворхI эзар тонн мара яц — план 43 процент кхоачашъяьй.

Доакъара база тешшаме чIоагIъяр тIехьадусача боахамий кулгалхоша, специалисташа дIахкеталолда хьайбашкара йоаккха шура пунтех, хIаьта царна тIаккхета дулх килограммаех хилара керттердар шортта доакъар Iалашделга хилар.

Ф. АЛБЕГОВА,
Шаьла района юртбоахама производственни управлене зоотехник.

ХIАРА ДЕННА ТОЛАМАШ ДОАХ

Юбилейни шу делалуш тха совхоза хьайбаш леладераша дош деннадар ворхIлагIа ноябрь тIакхоачаш паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара шера план кхоачашъе. Дукха ха йисаяц Октябра цIей тIакхача. Мишта кхоачашду тха хьайбаш леладераш тIаийца социалистически декхараш?

Во лелац из гIулакх совхозе. Нагахьа санна ийс бетта планах паччахьалкхенга йохка езар 7550 центнер шура хиннаяле, хIанале ехкар 8850 центнер я. 108 процент кхоачашъяьй дулх дохкара план, тха дохкара план 113 процент. Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад зоотехнически бокъонаша дIадеххача тайпара хьайбашта деррига гIулакхаш дарах.

Бакъда хIанз а боахама чурча кхоачамех бизза пайда эцац хьайбаш леладераша. Уж хьагучаяхара чакхъяха еза мероприятеш йийцар совхозе дукха ха йоацаш хиннача хьайбаш леладерий совещане. Цул тIехьагIа гучалаьлар хьалхагIа тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашде вIаштIехьаргдолга, цар дош деннад уж цхьоалагIа ноябрь тIакхоачаш кхоачашде.

Фермай коллективашта юкъе лелача социалистически яхье хьалха латт цхьоалагIча шурий-товарни ферма коллектив. Ферма дуккхача доаркаша хIанале хьайбашкара шура яккхара шера план тIеххкхоачашъяьй. Царех ба Шахбулатова Рукъет, Исмаилова Секимат, иштта кхыбараш а. Шера план 1800 килограмм йолча, ийс бетта хIара кхоабача Iаттагара 1900 килограмм шура яьккхай царех хIаране.

Хьокхаме къахьег кхоалагIча шурий-товарни ферма доаркаша Умарова Зояс, Газиева Банатус, Ведута Марияс. Белгалде деза, укх ферма доаркай шера план дуккха лакхагIа йолга, 2500 килограмм шура яккха еза цар хIара кхоабача Iаттагара. Дале а шера план кхоачашъе гаргга уж доаркаш, хIанале 2400 килограмм шура яккха вIаштIехьдаьннад цар хIара кхоабача Iаттагара.

Дукха деце а жа леладу тха совхозе. Жа леладерашта юкъе ба къахьегама толамашца белгалбаьнна дика къахьегараш. Царех ба боккхагIа болга жа Iуй Товсултанов Индербий, Сосоев Бисолта. ХIара бIаь жийна тIехьара 110 Iаьхар кхебе вIаштIехьдаьннад цар, хIаьта планах 2,7 килограмм даккха дезача цар хIара устагIанна тIера 3,3 килограмм тха даьккхад.

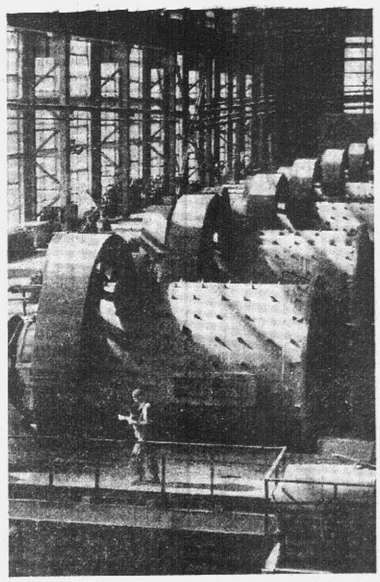
Тха механизатораш декхарийла ба хьайбаш лерттIа Iангардахара тоъал доакъар Iалашде. Из болх чакхбаьнла бала боал совхозе, хIанале 2500 тонн йол, цхьа бIаь тонн ча, итт эзар тонн силос Iалашъяь баьннаб совхоза механизатораш.

Доакъар Iалашдар санна доархIаме да хьайбаш чулаттача помещенешта ханнахьа ремонт йир. Совхозе деррига ворхI кхий да, царех ялх хIанале кийча да. 480 Iаьса лаьрхIача йиъ помещенена укх денношка ремонт яьяьннай, хьакхарч латтача помещенешта а ремонт яь баргба 20 октябре.

Аланза дергдац совхоза хьайбаш чулатта помещенеш дукхагIа яраш къаьна йолга. Цудухьа 1965 шера хьалъе йолаьяр къонача хьайбашта лаьрхIа помещени. Бакъда, хьуи шифери, ца хилар бахьан долаш хIанз а хьалъь яьннаяц из, иштта латташ да ши бIаь бежана лаьрхIа кхий а.

Республика юрта боахама министерствагара дех оаха уж гIишълош хьалъяь яккхара гIо делга.

С. ТЕПСАЕВ.
Ачхой-Мартана района Самашкинский совхоза керттера зоотехник.

Белорусски ССР. Хьалъяь яьнчай белорусски вампал—Солигорски калийни комбината шоллагIа арIа. ХIанзле а хьалхара продукци еннай предприяте.

Сурта тIа: обогатительни фабрикера стержневи хььараш.

П. Новаторова сург.

ТАСС Фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЮ

Юбилея сийна тIаийна социалистически декхараш кхоачашдара къахьегаш ба Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза къахьегамхой. Цар дош деннад цхьоалагIа ноябрь тIакхачалехьа паччахьалкхенга шура, дулх, фуаш, кхыйола юртбоахама продукци йохкара шера план кхоачашъе.

Совхоза хьайбаш леладераша лаьрхIадар цхьоалагIа ноябрь тIакхачалехьа паччахьалкхенга 13900 центнер шура, 1600 центнер дулх, 1350 эзар фуъ дохка. Мишта кхоачашду совхоза хьайбаш леладераша шоаш тIаийца лакхара социалистически декхараш? ЦхьоалагIа октябрь тIакхачалехьа 12180 центнер шура, 1557 центнер дулх, 1109 эзар фуъ дехкад совхоза къахьегамхоша. Белгалде деза из ерригa продукци яккхарга дIалаха ахча планах лийрхIачул кIезигагIа долга.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад совхоза хьайбаш леладерашта юкъе шерра социалистически яхь яржар, хIара доярка ше денна дош кхоачашдара де мел дезар дар бахьан долаш. Цу яхье хьалха латташ хьабоагIа Гишаева Тамара, Ветирханова Маруся, Якаева Элижат, Дуцаева Зара. Шера план 1560 килограмм йолча царех хIаране 1600—1700 килограмм шура яьккхай хIара кхоабача Iаттагара.

Доаркаша хIанзалца баьча балха итогаша хьахьокх хьайбаш леладераша денна дош цхьоалагIа ноябрь тIакхоачаш кхоачашде вIаштIехьаргдолга. Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад хьайбаш леладераша зоотехнически бокъонаша дIадеххача тайпара хьайбашта гIулакх дар бахьан долаш.

Лакхара толамаш даьхад совхоза кхаш леладераша а. 1974 гектара тIа йийнаяр совхозе ялата культураш. Ерригача совхозе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 23,1 центнер ялат чуденад. ХIанз ялата лаьрхIа йийна хьажкIаш чуэцаш ба тха совхозе, дика хьувкъам кхебаьб хьажкIаш леладераша а, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35 центнер хьажкIаш чуяхь цар. Дика я силоса лаьрхIа йийна хьажкIаш а, хIара гектара тIара 250 центнер йоал.

Иштта, совхоза шоллагIча бригада кхаш леладераша шоаш лелаеча 625 гектарах хIаране тIара юкъера лаьрхIача 24,9 центнер ялат чуийцад.

Къаьстта лакхара хьувкъам кхебаьб совхоза шекара свекла леладераша Хамуралов Хьамзата кулгалдеча звенос лелаеш 45 гектара тIа йийна шекара свекла яр. хIанз из культура чуэцаш ба звено членаш. ХIанале чуийнача хьувкъамо хьахьокх хIара гектара тIара 350 центнер совгIа шекара свекла чуя вIаштIехьдаргдолга.

Иштта цу тайпара дика хьувкъам кхебаьб ии. Мальсагова Яхита, Юсупов Балаудин керте латтача звеной коллективаша а.

Совхоза кхаш леладераша дош деннад паччахьалкхенга ерригa юртбоахама культураш йохкара шера план пхелагIа ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе.

Шеко яц совхоза хьайбаш леладераша а, кхаш леладераша а шоаш тIаийца лакхара социалистически декхараш кхоачашдергхиларах.

М. ЭЛЬМУРЗАЕВ,
Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза керттера экономист.

капиталистически монополешта духьала, къахьегамхой экономически, социальни, политически бокъонаш бахьан долаш лоаттабеча къовсаме боккхача лоархIаме йола капиталистически мехкий прогрессивни профсоюзаш. ЧIоагIлуш я империализмана духьала, машари социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсамера профсоюзий дунен халкъашта юкъера цхьоагIо».

ДегIадаьхкача капиталистически мехкашка хIанз бахача нахах 200 миллион саг, е боккхагIбарех 70 процент болхлойи гIулакхера нахиба. Цу мехкий пролетариат — дунен халкъашта юкъерча болхлой болама къаьнагIеи опытни отряд. Цун я профессиональни, кооперативни, политически организацей дегIаена система. Цун боевой авангард я коммунистически болхлойи партеш. Болхлой класса тайп-тайпара партеш дукха хана деиз яхаш хилар теркал а деш, пролетарски солидарноста, гIулакхаш цхьан бартаца чакхдахара принципаш тIа болхлой вIашагIбохкаш йолча кхыча партешца шоай гIулакхаш леладе гIерт коммунисташ. Цхьан бартаца чакхдоахача гIулакхех монополистически доала духьала, социальни прогресс бахьан долаш толаме лоаттабеча къовсамах тIа-тIа эффективнегIа дола герз хилийта гIерт коммунисташ.

Коммунисташа леррагIа лелабу 1960 шера хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Московски Совещане белгалбаь никъ: «Вахара бокъонаш тоаяр, къамаш кхычарех тийша ца хулга вIаштIехьдахари лорадари духьа, халкъашта юкъера машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме санна, иштта Iаьдал даккхари социализм оттаяри духьа лоаттабеча къовсаме а социалистически партешца цхьана гIулакх леладара тIехьа я коммунистически партеш».

Массане а юкъара машари социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсаме деррига низаш вIашагIтохара декхар къаьстта ира эттача хIанзарча хьалашка Карлови Варашка хинна европейски коммунистически болхлойи партей Конференци социалистически социал-демократически партешка кхайкар политически вахара хоадамболлаш йола влияни е а машар лоаттабелгеи демократически общественни эргалонаш чакхйоахилгеи хьаш долаш дола общественни тIоанаш шийна гонахьа кхотаде а болхлой классага йиш хулийташ дола коммунистешеи социалисташеи цхьана леладу гIулакхаш шердара уж тIахьехаш.

Пролетариата тайп-тайпарча отрядий цхьоагIо вIаштIехьъяьккхара тIаберзабаь никъ дегIа а кхувлаш, Франце, Итале, Испане, цхьадолча кхыча мехкий компартеша укх тIеххьарча шерашка шерра цхьана гIулакхаш леладу болхлой классе влияни йолаш йолча политически организацешца.

Укх тIеххьарча шерашка йоккхагIа хиннай капиталистически мехкий болхлой класса стачечни болама масштабаш, шерденнад цо дIадеха экономически политически гIулакхаш. Болхлой классо тIа-тIа дукхагIа дIадех производствана демократически тIахьожам оттабелга, демократически антимонополистически планировани юкъейоалаелга, производствана доал дечара, нах балха дIайбари дIабахари санна дола ира дешаш къестадечара болхлой а цар профессиональни организацей а бокъонаш шеръелга. Социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама керттера дакъа санна лоархI капиталистически мехкашкарча коммунистически партеша общества экономически структура хувцар духьа, производствана доал деча юкъе болхлоша дакъа лацар духьа лоаттабу къовсам.

Баржаш боагIа забастовкай болам. Укх тIеххьарча итт шера стачкашка дакъа лоацараш шозза дукхагIа а хинна, 1966 шерале 55—57 миллион болхлочунген гIулакхерча сагаген дIакхаьчаб хIара шера.

Монополистически доала хало Iувшаш яр цхьа болхлой класс хинна Iац. Монополеша вахарах бохабу, къел тIакхоачаю ахархошта, фермашта, къахьегача интеллигенцена, городий кагийча буржуазена. Цудухьа общественни прогресс къаьстта чIоагIа хьашт долаш а машар бахьан долаш баржача боламе шерра дакъа лоацаш а ба бахача наьха цу тIоанех дуккха а дукхагIа бараш. Пролетариата къовсама опытах хов царна реакцена, агрессена, фашизмана духьала леррагIеи тIагIерттан къовсам лоаттабер болхлой класс мара йоацилга, болхлой классо дIадехараш кхоачашдаро мара лаьттан тIа чIоагIа машар оттабарга, хIара мехка демократически паргIатонаш лораяргеи детIакхувларгеи кхоачаверг ца хилар.

Цу тайппара, социализм бахьан долаш ше лоаттабеча политически, идеологически, практически къовсаме болхлой классо кхайкадераш беррига къахьегача наьха хьашташ да. Цо къовсам лоаттабу деррига халкъашта юкъера вошали доттагIали бахьан долаш, Iазап ший массайолча формаца—социальни, къаман, расови дIадаккхар духьа.

«Антимонополистически бIарчча цхьа фронт шерлуши чIоагIлуши латтача,—йоах «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яхача КПСС ЦК Тезисаш тIа, — болхлой класси цун союзникаши обществера тIа-тIа доккхагIа политически дакъа лоацаш болча хьалашка царга торо хул шоаш яьхача демократически бокъонехи институтехи монополей доала духьала къовсам лоаттабара пайда эца. Болхлой классеи пролетарски доацача къахьегамхой тIоаннйи хьашташ чулоацаш йолча демократически реформаша прогрессивни низий позицеш чIоагIъярга вуг, капитала позицешта хоадамболлаш наступлени яра йола плацдарм шеръю. Буржуазни паччахьалкхенашкарча халкъий бокъонаш шеръяр духьа лоаттабу къовсам — классови къовсамий лоархIамера сфера, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама керттера дакъа».

IV.

Дунен шоллагIча тIем тIа Советски Союз котъяларо, дунен социализма система хьахилаяо империализм мелйир, къамий-кортамукъален революцей котало аттача яьккхар. Социализмах тIа-тIа дукхагIа хоадамболлаш йола адамий общество дегIаахара фактор яро кортамукъадаьннача мехкий халкъашта хьалхашка хьайийллар къамаш юхаметтаоттадара, бIаьшеренашка тIехьадисаи къеи хинна хилар дIадаккхара, экономически гIулакхашта шоай лоIаме хилара йола торо. Дунен социалистически система мехкаша цкъа хьахьекха Iийнаяц къамий къонача паччахьалкхений халкъашцара шоай доттагIал цIенача дег тIара хилар. Социалистически мехкашкара йIаьххача ханна леладе льготни условех 5 миллиард сом совгIа кредиташ кхаьчад Азе, Африка, Латински Америка 40 гаргга мехкага (цу ахчах дикка дакъа Советски Союзо деннад). Белггала аьлча, Вьетнамерча американски агрессех, Iарбий паччахьалкхенашта духьаларча израильски агрессех гуш мадарра, халкъаша яьккхача паргIатонна империалисташ хIара тIа массаза кховд Советски Союз, социализма мехкаш массаза а оарцагIийннад, хIанз а дувл агрессе жертвашта а цунгахьара кхерам тIалаттарашта а новкъостал дара.

Колонейи хьалха хиннача колонейи халкъий антиимпериалистически къовсам хьаллоац экономически дегIадаьхкача капиталистически мехкий пролетариата оагIонгахьара а.

Вай деношка дунен тIа империализмана духьала къовсам лоаттабеш керттера кхо низ ба: дунен социализма система, Азе, Африка, Латински Америка къамий-кортамукъален болам, дегIадаьхкача капиталистически мехкий болхлой класс. Дикеи бехктокхамеи декхар тIадожадаь исторе болхлой класса деррига антиимпериалистически низаши царна ду кулгали кхоталара даькъе. Цхьабакъда, капитализм йохаш латтачеи юхакъовлалургдоацаш халкъаш социализмага долхачеи замалахьа из доккха декхар болхлой классага кхоачашдулургдац ший мутIарий ийгIа барт тоабарца мара. Коммунисташ, болхлой класс я леррагIа а хьинарегIа а дерригача пролетарскии дерригача революционнии низаша шоай гIулакхаш цхьан бартаца чакхдахара тIехьа къовсам лоаттабераш.

ХIанз цхьа бIаьи ткъои шу даьннад дунен тIарча берригача болхлошка «Коммунистически парте Манифеста» тIа деналера тIахьехам баьча дийнахьа дена: «Массе а мехкий пролетараш, вIашагIкхета!» Из дунен халкъашта юкъерча болхлой болама девиз, ерригача континентий болхлошта дола эггара гаргагIа, эггара дезагIа дола лозунг а хинна дIаэттаб. ХIаьта из хьакхайкадаьчул тIехьагIа 120 шу даьннача хана, хIанзале дунен тIарча миллиард совгIа болча наха капиталистически доал цIендаь дIадаьккхача хана дунен коммунистически болхлойи болама юха а биззача низашеи чIоагIеи тIахьех:

«Массе а мехкий пролетараш, вIашагIкхета!»

(АПН).

Редакционни почтацара

ДУКХА КЕРДАДАРАШ БАЛХА ЮКЪЕКХУХЬ

Керттерчеи гIонна йолчеи теплоэнерготехнически оборудоване бу болх нийса дIабахийтара чIоагIа новкъостал ду «Грозэнерго» автоматикаи технологически процессайи служба йоккха йоацача барттайнача коллективо. Цу служба болхлоша электростанцей коллективашца цхьана дукха балхаш даьд автоматика даькъе. Масала № 1 йолча теплоэлектроцентрала № 6 йолча котлоагрегате автоматика оттаяьй укх деношка. Цу гIулакхо торо хулийт лаьрхIача хьисапе автоматически котлоагрегата чу цIи ювза. Из автоматчикий боккха толам ба хIана аьлча вай мехка эггара хьалха из болх чакхбаьккхаб цига.

ТЭЦ-2 турбогенераторашка, котлоагрегаташка перекрестни сигнализаци яьй, иштта тоаяьй агрегатий автоматика а. Технически фильтрашта регенераци яра балхаш дизза чакхдаьхал цу ТЭЦ-е.

Гаьннара управлени ергйолаш автоматика тоаяьй №№ 1, 2 йолча котлоагрегате, № 1 йолча турбогенераторе, кхычахьа. Технологически процессашта автоматизаци ярах тешамегIа болх бу оборудоване, брак кIезигагIа хул, авареш хилац, кхычахьа балха баха йиш йолаш мукъабаьннаб дукха болхлой.

Цу служба инженерно-технически болхлоша, электрослесараша-прибористаша дукха балхаш ду хIанз хьалъеш латтача № 3 йолча электроцентрале автоматизации механизации яра. Октябра цIей сийна цигара пуско-наладочни деррига балхаш чакхдаха лаьрхIад цар. Шоаш тIаийца декхараш хIанзлехьа кхоачаш а даьд. Цига хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба инженераш Колесов, Широкобородов, Мрищук, слесараш Лосев, Гудков, Иванов, Железнов кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Дош чIоагIа да

Ер шу доладеннача деношка доккхий социалистически декхараш тIаийцар Грозненски локомотивни бригадаша Октябра цIейна сийленца накъабахара. Ши кIира совгIа ха мара яц из деза ди хьатIакхача. Дуккхача машинисташа хIанзлехьа рапорташ тел тIаийна декхараш кхоачашдарах. Масала, машиниста Алиев Курбана дош деннадар итт бетта пхи тонн дизельни доагор кходе. Ше денна дош ханал бутт хьалха кхоачашдир цо. Цо хIанзлехьа дIа-юха йигай 30 беза мухь тIабола поезд, планах лаьрхIачул совгIа дIа-юха бихьа мухь бархI эзар тонн ба.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутата, коммунистически къахьегама ударника Стрелков Федора бархI тонн доагор кходе социалистически декхараш тIаийнадар, хIаьта тахапарча денга кхоачаш кходаь доагор 12 тонн совгIа я. Толамца иштта шоаш тIаийна хинна декхараш кхоачашдаьд машинисташа ии. Коваленкос, Ярощенкос, Белоцерковске, Ильясова, Дудургова, кхы дуккхачар. Локомотивни депо берригача машинисташа кходаь доагор 1300 тонн да. КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеша дог гIоздаькхача машинисташа кхы а дикагIа къахьег хIанз. Ер шу чакхдалалехьа 300-нега из цифра дIакхоачае лерхI цар.

Г. АНОХОВ,

ЛАЬТТАН ЧЕНАШ ТЕХКАШ

«Грознефтеразведка» треста бурувдеттараша шерра социалистически яхь а йоаржаяь, лакха къахьегама толамаш доах Октябра ЦIей сийна. Бурувдеттараша укх шера эксплуатационникашка дIаеннай йоккха мехкдаьтта кIеж теха ялх скважиней шиъ газови скважиней. Из бахьан долаш планал совгIа паччахьалкхенна дIаденна мехкдаьтта итташ эзараш тоннаш я.

Советски халкъа вахара хьал лакхдара хьамсарча парте яьча йоаккхонна жоп луш, бурувдеттараша кхы а лакхдаьд шоай къахьегама толамаш. октябрь бетта хьалхарча итт ден план 250 процент кхоачашъяьй цар.

Къаьстта дика къахьег укх шера Эльдарово-Орлиная яхачарча бурувдеттарий коллективо. ДIабахача бетта план 246,7 процент кхоачашйир цо. Укх бетта доаха къахьегама толамаш кхы а лакхагIа да.

Социалистически яхье хьалха латташ я Г. А. Малецкий, А. П. Магомадов керте латта бурувдеттарий бригадаш. Сентябрь бетта № 78 йолча скважина 927 метр бурув техар. Укх бетта а графикал хьалха бувлаш хьабоагIа уж. Иштта лакха къахьегама толамаш доах мастераш В. В. Феоктистови А. Судакови керте латтача бурувдеттарий бригадаша. Укх бетта хьалхарча итт дийнахьа 200 гаргга метр бурув техад цар. Бурувдеттараш дог тийша ба Октябра цIейна шоаш дика къахьегама совгIаташ кийчдергхиларах.

Д. ГАБАЕВ,
«Грознефтеразведка» треста Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара лабораторе начальник.

ДИКАГIЙОЛА БРИГАДА

Карабулакски бурув тохача контора бригадаша хьинар кхо ца деш къахьег цIей сийна тIаийца декхараш толамца кхоачашдара. Царна юкъе хьалха латтарех я Социалистически Къахьегама Турпал нов. Касаков керте латта бригада. Цо хIаналехьа юбилейни декхараш кхоачашдаьд, 2760 метр бурув техад. Хьинаре къахьег бурувдеттараша В. Демьянова, П. Абанкова, В. Мусатова, В. Карташова, кхычар.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,
Карабулакски бурувдеттача контора Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара вокхагIвола инженер.

Сийлахьа цIей дезде кийчлу

Советски Iаьдала 50 шу дизара е ма йоагтIа кийчо а яь накъаяхара боккха болх чакхбоакх Шелковски бархI шера дешача школа коллективо. Дешархошта юкъе чакхйоах Октябрьски революцена, Советски Союза Коммунистически парти а Советски паччахьалкхе а хьаяьча В. И. Ленина хетаяь беседаш партеи правительстваи решенеех дIакхетабу.

Школа хIанзлехьа а кийчъяьй В. И. Ленина вахара а балха а хьакъехьара, дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе дегIаахара ах бIаь шера баьча наькъа хьакъехьара стендаш фотомонтажаш, альбомаш. Чакхдийнад граждански а Сийлахь боккхача Даьй-мехка а тIемай доакъашхошца, производства хьалхалаттарашца вIашагIбетталулга. 11-ча Цеча Эскаро тIемаш даьча моттигашка гIолла экскурсеш яьй. ХIанз дIакхайкаяьй Октябра 50-гIа шу дизара хеталаь дикагIа дола сурт диллара конкурс. Цу цIейна хетаяь сочиненеш язъяьй.

Дешархоша шефал леладу граждански тIем тIа боабаьрий памятникашта. Цар уж ца талхийташ а хоза а лоатталара йоакхо ю.

Юкъарчал доацаш цIей дездара кийчлуш Iама юххера парк цIен а яь кийчъяьй, хенашта кIир техай. Дешархой художественни самодеятельность кийчлуш я цIей дездеча деношка сакъердамаш увттаде.

Деррига цIей дездара ду гIулакхаш вIаштIехьдахара юкъе хьинаре дакъа луш школа завуча П. П. Земсковас, классни кулгалхочо Е. М. Бирюковас, сурташ дехкара хьехархочо В. Г. Куцая, къахьегама хьехархочо Г. К. Халашевске, йоккхагIча пионервожате А. С. Малашенкос.

Г. СЕХИН,
Шелковской райОНО инспектор.

Доазол дехьара

ОКТЯБРА 50 ШУ ДИЗАР ДЕРРИГАЧА ДУНЕН ТIАРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ ЦIЕЙ ДА

Кипр яхача Республике дIахо хьоьда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетадаь кипро-советски доттагIален Общества, къахьегама Ерригкипрески федераце (ПЭО). Кипра къахьегача халкъа Прогрессивни парте (АКЭЛ) инициативах вIаштIехьдаьккха дола месячник.

Кипра эггара йоккхагIчарех йолча портови цхьан городе — Фамагусте, муниципалитета здане 15 октябре хьайиллай Украински ССР-а хетаьа йола, цу республикана Советий IаьдаI латтача шерашка карагIдайнадаш дувца выставка. Нах IалаьматеI боккхача безамца хьеж выставка, шоаш язъеча отзывашка цар боккха мах бу советски Украина халкъа карагIдайнарий.

Кипро-советски доттагIлен Общества президента Фамагуста яхача городан мэра Андреас Пуюроса гулбенача киприоташта хьалхашка къамаьл дир. Кипра Республикен Советски Союзен халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара тIахьийхар цо нах.

* * *

Эльдэв-Очира цIерах долча столични театре 16 октябра торжествено хьайиллар Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара хетаьа йола советски литература выставка. Выставка хьаеллача бар МНРП ЦК Политбюро членаш Дугэрсурэнй Д. Майдари, МНР-а правительстван МНР-и кхьбола кулгалхой, хIаьта иштта МНР-ера СССР-а посол Л. Н. Соловьев а.

Выставке да Советски Союза ерригача йоккхача издательствашка арахийца политически, художественни, берий, технически, медицински, юридически литература 1200 книжка. 16 ноябрь тIаккхачалца латтаргья советски литература выставка.

* * *

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дуза ха тIакхоачаш Банге хьайиллар «Советски художникий произведенешка В. И. Ленина образ» яха выставка.

Центрально-Африкански Республика правительственни орган долча, кIиргIа цкъа, арадувлача «Терр Африкэна» цу выставках язду:

Вай хана ваьха веце а, Ленина кIезига дакъа лаьцадац Африка, Азе, Латински Америка мехкаш мукфадоахача гIулакха юкъе, XX бIаьшере йолалуш халкъаш низ-Iоткъама кIалхара дахара керда зама дIа а йолаяь.

Тхона из выставка эггара хьалха тешама дола тешал да. Шоай лоIаме а долаш дегIадоагIача новкъа даьнача мехкашта дог ураоттара хьаст хила беза Сийлахь-йоккхача Октябрьски революци хинначул тIехьагIа СССР-а даьхача экономически толамех.

* * *

«Динамо» яхача берлински спортивни зале 15 октябре ГДР столица 34 хоровой коллектива 1200 иллиархо юкъе волча ший лоIамерча хора выступлени хилар. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетадаьча германо-советски доттагIлен месячника эггара йоккхагIчарех цхьа событи хилар иле цу доккхача цIейнах.

Репертуар керттерча даьке Германски Демократически Республика композиторий произведенеех латтаь. Зрителашта дукха езаелар Берлина иллей искусства мастерий выступленеш.

* * *

15 октябре Софе дIадоладелар Советий Iаьдала 50 шу дизара хетадаь «советски Iилман техникан деноц» 7-ча ноябре кхаччалца дIаьхлургда уж. Цу деной мероприятей плана юкъе я Советски Союза Iилма-технически хьакъехьа карагIдайнарех бола лекцеши докладаши, советски Iилмахоьщеи специалисташцеи вIашагIкхетараш, Къастталашка хьалларгья СССР-а Iилман техникан даькъе даьха толамаш хьахьокхаш йола выставка, хIаьта иштта советски технически литература выставка а.

* * *

«Советски культура деноща» дувзаденна Советски Союзацарча доттагIлен бувзамий румынски Общества (АРЛУС) генеральни советои Iилма-культурии знанеш йоаржаеча советои Бухаресте «Советски фильми революции» яхача темах йола симпозиум йир.

Провокационни гIулакх

БЕРЛИН. 17 октябрь. (ТАСС). ГДР-ерча СССР-а посола П. А. Абрасимова ФРГ-ерча США, Великобритане, Франце посолашка письмо дахьийтад. Цу тIа хьадда хаьцахьа лерхI Бонно Малхбузерча Берлине дело реваншистски хIамаш.

Письмо тIа дувцачох, Малхбузерча Берлине дIадахьа лерхIа бундестага «балха кIира». ФРГ-а министрий кабинета совещанеш, хIаьта иштта кхыйола мероприятеш уж вIашагIъехкераша лерхIачох ФРГ Малхбузерча Берлина реваншистски тIакховда лерхIаш я.

«Хоьш кадий, Малхбузен Берлин цIаккха а ФРГ-а юкъе йодаш ца хиннилга я юкъе ца йодилга а, Малхбузен Германе Iаьдала гIулакх доаца къаьстта йола политически моттиг из йолга а. — йоах письмо тIа — ФРГ реваншистски демонстрацеш Малхбузен Берлина юридически фактически статусаца тарлургйолаш яц, Малхбузен Берлина ФРГ-о доал дергдола цхьаккха «бокъонаш» хьае а чIоагIъе а могаргдац царна, хIана аьлча ФРГ-а из бокъо цIаккха хинна я яц, е хург а яц. Из бахьан долаш ФРГ-а правительства е лаьрхIача мероприятей Малхбузен Берлина территорена тIаккхуваш хилара провокационни гIулакх довзаш да. Малхбузен Германе Iаьдал шийна карайоаначa территоре тIа ФРГ-а юрисдикци дIайоаржае гIертилга, цуи политикеи цо де лерхIараши агрессивни чулоацам болаш, Европа юккъера хьал ирдеш хилар белгалдоаккхаш йола закона духьалара акци я».

ФРГ а ю законах йоаца уж мероприятеш США, Англе, Франце Малхбузен Берлине долча оккупационни Iаьдалгара доацаш чакхъяха йиш яц хилар а хьоахадаь ГДР-ерча СССР-а посоло белгалдоакх, ФРГ-ас Малхбузен Берлине де лерхIача реваншистски гIулаккхех хьахулачунна бехктокхаме ФРГ хиннa ца Iеш, малхбузерча пачхьалкхений оккупационни Iаьдал а хургхилар.

ИЗРАИЛА КОМПАРТЕ КУЛГАЛХО ВИЛЬНКО ВЕ ГIЕРТАР

НЬЮ-ЙОРК. 17 октябрь. (ТАСС). Самардийнахьа Тель - Авива улица тIа Израила Компарте ЦК секретарь Меир Вильнер ве гIийртар, яхаш хоам бу Ассошиэйтед Пресс яхача агентство.

Вильнер ве гIийртачо букъах урс Iеттар Вильнера. Вильнер дIавихьа чуволча госпиталерча сотрудника аьлар Вильнер валар кхерам болаш бац.

Вильнер ве гIийрта саг лаьцача полице яхачох, из ве гIерташ хиннар воччетвуюци сконист хиннав.

Калифорне яьнна цIи

НЬЮ-ЙОРК, 17 октябрь. (ТАСС). Лос-Анджелоса (Калифорне штат) районерча хьунагIа цIи яьний. Сахьата 100 километр хулаш масса хьеккача михо цIи йоаяра чIоагIа новкъарле ю. ЦIи яьнача районера баха нах дIаух. 42 цIа хIанзехьа а даьгад, хIаьта 400 цIа а дагар кхерам болаш да.

Города йисте уллача космически техкама центр даькъа тIа кхаьчай цIи. Лос-Анджелоса юккъера 24 здани яьгай. ЦIи йоаеча нахах массехк саг воагаваьв.

ЭРНЕСТО ГЕВАРА ВАЛАРАХ ФЕДЕЛЬ КАСТРОС ЯХАР

ГАВАНА, 17 октябрь. (ТАСС). «Хала дале а, тхо теш Эрнесто Гевара веннав, яхаш Боливера деча хоамех, — аьлар Куба премьер-министра Фидель Кастрос, 15 октябре моттигерча ханах 21 сахьат даьлча радио чуи телевиденен гIолла къамаьл дир цо.

Боливера даь хоамаш: фотоснимкаш, бIаргадайначар дувцараш, Гевара дневник, журналистски коментареш чIоагIIа техкачул тIехьа из уйла соцайир кубински правительства кулгалхоша, аьлар премьер-министра. Къахьа дале а, къаьстта хIанз а тIехь из валар бакъ ца деча Гевара гаргарча наха а долаш, кубински правительства ший декхар лерхI из революционни бакъдар дIахайтилга. ДIахо а из валарах ца тешарах, бакъдар гIа ца эцарах, аьлар Кастрос, Гевара турпала гIулакх къайла хилар, цунах къайле хилар, революционераш Iалаьмате боккхача моральни низах къоастабеш хилар дезача империализмана дезар-товр хургдар.

Кастрос доагIIаш дола доккха сий дир гIорваьнна волча революционера Геварас баьча турпала балха. Цун цIив, цо даь гIулакхи, кортамукъали, ший лоIаме хилари бахьан долаш къовсам лоаттабеча паьха дегашка дахаргда.

Шин сахьата даь ший къамаьл чакхдоалаш Кастрос Iойийшар Гевара валарах дувзаденна Куба Министрий Советои цуи Компарте ЦК-аи яь решени. 16 октябре денз кхаь дийнахьа мехка таьзет кхайкаду; Гевара венна ди — 8 октябрь — тIехьа тIайогIача хана а турпалча партизака ди лерхIаш белгалдергда; 18 октябре Гаване Революце майдане таьзета митинг хургья. Венна турпал дагавохийтаргвола торжественни гIулакхаш вIаштIехьдахара Хуан Альмеда керте латта комисси я Куба Компарте ЦК-е.

СОФИЯ. Города къулбехьен даькъа тIара «Борово» яха нах чубаха керда комплекс.

Iалаьмате духха нах чубаха цIеност хьалдеш латт Болгаре Халкъа Республике. Духхьал ер шу чакхлалехьа дIалургья 8.5 эзар квартира. Хьалдеш дола цIенош дукхагIча даькъе индустриальни методах ду.

БТА—ТАСС сурт.

СПОРТ

ФУТБОЛАХ ЛОВЗАШ МЕХКА ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯККХАРА ТАБЛИЦА

Класс «А», II группа, I подгруппа, 18-ча октябрера хьал

		И	В	Н	П	М	О
1.	«Динамо» К.	37	20	10	7	46—24	50
2.	«Даугава»	37	19	12	6	42—21	50
3.	«Кубань»	37	20	9	8	39—16	49
4.	«Динамо» Л.	37	16	11	10	46—28	43
5.	«Терек»	37	16	11	10	32—23	43
6.	«Рубин»	37	15	12	10	35—26	42
7.	«Спартак» Г.	37	11	18	8	27—24	40
8.	«Динамо» С.	37	14	11	12	29—37	39
9.	«Локомотив»	37	15	8	14	30—36	38
10.	«Мешахте»	37	12	13	12	39—36	37
11.	«Трактор»	37	14	9	14	34—36	37
12.	«Спартак» Н.	37	12	11	14	34—36	35
13.	«Балтика»	37	12	11	14	29—33	35
14.	«Текстильщик»	37	9	16	12	30—40	34
15.	«Жальгирис»	37	11	11	15	30—32	33
16.	«Спартак» О.	37	10	11	16	34—44	31
17.	«Ширак»	37	8	11	18	29—52	27
18.	«Ростсельмаш»	37	9	8	20	37—46	26
19.	«Динамо» Т.	37	8	10	19	25—40	26
20.	«Динамо» Б.	37	7	11	19	28—52	25

БелгалдаккхаР: К. — Кировабад, Л. — Ленинград, Г. — Гомель, С. — Ставрополь, Н. — Нальчик, О. — Орджоникидзе, Т. — Таллин, Б. — Батуми.

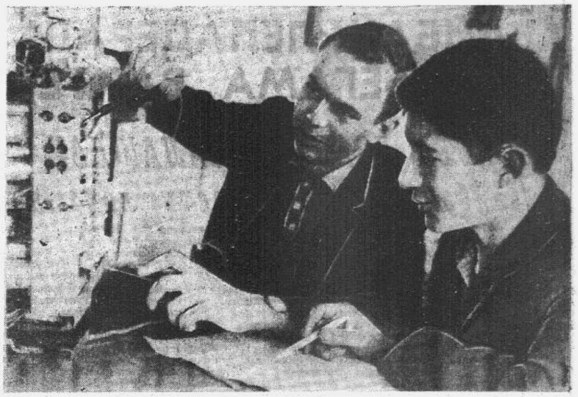
ЯХЬ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Бе ловзаеча бургацах ловзара Грозне хинна Россе чемпионат чакхъяьннай.

ТIеххьара ловзараш толаме чакхдаьхар Грознерча «Спартака». Хало дар вай спортсменашта Ставрополерча командаца ловзаш, бакъда уж котбаьлар счет 22:19 а йолаш. Иштта дика толам баьккхар грозненцаша Московски областа командаца ловзаш а.

Хьалхара моттиг яьккхай цIаккха ца ийшача Краснодарерча «Буревестник» команда, шоллагIа моттиг Грозерча «Спартака», кхоалагIча метте ба Свердловскера спортсменаш.

О. СМЕРКАЛОВ.

Лакха говзал йола мастераш хул ДОСААФ республикански клубе Iомабеннараш. Республика массайолча моттигашка го йиш я уж телевизораши радиоприемникаши тоеш къахьегаш.

Сурта тIа: радионен телеаппаратуранеи ремонт еча механикий группа занятешка. Терегеря Анатолийи (аьрдехьа) Юнусов Махьмади радиоприемник тоеш ба.

Д. Викторова сурт.

ШАХМАТАШ

ХьатIакхоачаш латт РСФСР-а кхалнаьха шахматни турнира финал. Ловзаяь яьннай ворхIлагIеи бархIлагIеи тураш. ВорхлагIча туре цхьаьца очко яьккхар итт шахматистка. Яхье дакъа лоацачарна юкъе хьалха хинна Л. Цифанская эша а еш цхьаькха очко яьккхар Ю. Гурфинкела. Иштта котало яьккхар Т. Беловас, К. Скегинас, Л. Белокуровас. Грозерча шахматистка Т. Головас. Бакъда, Грозерча вокх шин спортсменкай аьттув баланзар.

Къонабараш дукхагIа котбувлаш чакхъяьлар бархIлагIа тур а. К. Скегинас эшайир лидераштa юкъе хинна Н. Колотий, хIаьта шоай турнирни таблица тIа цхьаьца очко тIатехар Л. Никитинас (Красноярск), Н. Васильевас (Омск), В. Донченкос, Г. Учаровас (Уфа), Л. Коптеловас (Петрозаводск).

Цхьаккха кот ца воалаш чакхъяьлар Ю. Гурфинкели Б. Беленькаяси ловзаяь парти. Царна тарра цхьаккха кот ца йоалаш йистеяьлар Л. Цифанскаяси Л. Белокуроваси ловзаяь парти а.

ХIанз лидерий группана юкъе ба ялх очко йолаш бола Ю. Гурфинкели К. Скегинаи, Л. Цифанскаяи, $5^{1}/_{2}$ очко йола Н. Колотий, Л. Никитина, Л. Белокурова. Пхи очкои цхьацца ловзаянза йиса партии йолаш ба Т. Беловаи, Р. Билуноваи. Яхье дакъа лоацача 46-нена юкъе хьалхара шийтта моттиг яккхара дIглоахилга да цар (котбаьннарашна дакъа лоацаргда Ерригсоюзни шахматни турнире).

БархIлагIа тур йистеяьнначул тIехьагIа вай республикера спортсменкай результаташ иштта я: Т. Голова — 4 очко, А. Жаркова — $3^{1}/_{2}$ очко, Н. Сидоркина — $1^{1}/_{2}$ очко.

Юххера белгалъяккха еза тIеххьарча пхе туре дика ловзаш хьайоагIа шоллагIа разряд йолаш цаI мара йоаца Брылова Наташа. Головаи, Иютинаи, Ивановаи эша а яь 4 очко яьккхар Наташас. ЦхьоалагIа спортивни разряд яккхара норма бIубенна кхоачашъеш йоагIа из.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ЦIейна кийчлуш ба

Дика я Грозерча № 5 йолча профессионально - технически училище хьахинна традицеш. Царех цаI — хIара цIейна, лоархIамерча событешта дикача гIулакхашца накъабахар. Юбилея сийна училища группаша шерра йоаржайир дикача гIулакхий эстафета. Эстафетана юкъе яр берий бешамашта шефство лелаяр, тиша аьшк гульдир, город хозьяраи тоараи денна болх бар, Даьй-мехка тIема инвалидий госпитале художественни самодеятельноста концерташ уттадар, иштта дуккха кхыйола мероприятеш.

Шей деэде кийчлуш хIанзле шоай училища а общежите а ков цIендаь, басараш хьекха, кIира теха баьннаб кагирхой. Царна совгIата лаьрхIа подшефни организаце дукха ха йоацаш керда дешара корпус хьалъяьй. Укхаза хIара кабинете киноустановкаш, магнитофонаш хургья. Из оборудовани хьа а кхаьча хIанз дIаоттаеш ба комсомольцаш.

Иштта дика кийчъяьй кагирхоша шоай училища коридораш, ЦIе уголок, «Боккхача наькъа, этапаш» яхаш я ЦIе уголоке хьалтеха стенд. КПСС II-гIа съезд хилча гIоне таханарча денга кхаччалца вай партен мехкои хьабена никъ бувц цу тIа. Иштта дика чулоацам болаш кийчъяьй Советски Эскара, В. И. Ленина хетаяь «Училища истори» яха стендаш, «Граждански Даьй-мехкеи тIемашка дакъа доацаш хинна вай хьехархой» яха уголок, кхыяраш.

ХIанзе а демонстраце йодаш шоай колонна мишта хургья белгалъяьй комсомольцаша. «Сийле хийла Ленински комсомола, сийле хийла къахьегама»: цу темах хургья колонна оформлени. Парте горкомеи, комсомола обкомеи базови предприятеи карара-кара тела ЦIе байракхаш я училищага. Колонна керте уж байракхаш хьош дикагIа болча комсомольцех кхо саг хургва, иштта училища эмблема а хургья колонне. Цул совгIа колоннана хьалхашка броневик хургья йоагIаш. Цу тIа Ленина сурт тIадола стяг бе а йоаллаш салтеи, матроси, болхлои латтаргва. Фанерах хьаяьча броневика тIа «1917» цифра тIа а йолаш транспарант хургда, хIаьта колоннас «1967» цифра тIайола транспарант хьоргда.

Дешархой сваршикийи, слесарийи, монтажникийи костюмаш тIаювхаш хургба. Иштта демонстраце помост яхьа лерхI кагирхоша. Помоста тIа сварка еш воаллаш дешархо хургва. Комсомола енна пхи орден, лозунгаш, транспаранташ хьоргда колоннас. ХIаьта трибунана хьалхашка «Сийле хийла КПСС» яха дешаш тIа а долаш массехк йоккха шар урагIхеца дага ба комсомольцаш.

ЦIей хьатIакхача массехк ди дисача хана Революце цIерагIча майдан тIа латтача Ленина памятника юххе комсомоле дIайийцача 100 сага комсомольски билеташ дIалургда 20-гIча шерий комсомольцаша. Цул тIехьагIа памятника юхе зиэш дохкаргда дешархоша.

Юбилея цIейна кийчо яра мероприятеш чакхйоахача дешархошта доккха новкъостал а кулгал а ду хьехархоша: Нохч-ГIалгIай АССР профтехобразоване заслуженни хьехархочо М. Тигренкос, А. Абакумова, Е. Пасмурновас, А. Андрюнкина, иштта кхыбараша.

Укх деношка шоай духовой оркестраца маршировкаш еш ба дешархой.

С. ШАДИЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи йоачан а йоацаш, кIезига-дукха морхаш а йолаш ха латтаргья, сахилалехьа хьалххеи Iуйрийнеи дохк хургда, тайп-тайпарча оагIанашкахьара лаьгIо мух хьекхаргба, температура республике гIолла бийсанна 1 — 6 градуси дийнахьа 14—19 градуси, хIаьта Грозне бийсанна 3—5 градуси дийнахьа 17—19 градуси йовхал а йоалаш хургья.

20-чеи 21-чеи октябре а цунах тарра ха латтаргья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

19 ОКТЯБРЬ, 1967 ШУ.

Радио: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьттаделадерхо (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Революционни шерий иллеш. 8.45 — «Политикоkхетама болх» яха передача (нохчий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.30 — Микрофона хьалхашка (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Юрта боахама болхлоша дола концерт. 17.45 — Миллионаш барий ленински университет (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

19 ОКТЯБРЬ, 1967 ШУ.

Телевидени: 17.30—Берашта дола фильм. 18.05 — Телевизионни керддараш (эрсий гIалгIай меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Сайре. Кагирхой программа (нохчий меттала). 19.30 — «Волга тIара университет» яхеи «сарахьа белар» яхеи очеркаш. 20.00 — Шоана бераш! 20.15—Бакъдолчох даьккха фильм. 20.55 — «ДIаяхача заман оагIонаш» яха художественни фильм.

20 ОКТЯБРЬ, 1967 ШУ.

Радио: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьттаделадерхо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» газетай обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Ленина некъ» газета обзор. 8.25 — Мясковске патетически увертюра. 8.45 — «Юртара керддар» яха передача (гIалгIай меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 16.20 — Авангард. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Концерт. 17.45 — «Пхи ден пхи бийсей» яха передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

20 ОКТЯБРЬ, 1967 ШУ.

Телевидени: 17.30—Берашта дола фильм. 18.25 —Телевизионни керддараш (нохчий, эрсий меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05— Ленински накъаца. Беседа. 19.30 —Граждански оборонах йола кхоалагIа беседа. 19.45 — Бакъдолчох даьккха фильм. 20.05 — Шоана бераш. 20.20 — Самодеятельни искусства телевизионни фестиваль. «Чечингстройтранса художественни самодеятельноста концерт. 20.50 — Советски Iаьдала 50 шу дизарга. «Комсомольское» яха художественни фильм.

СЫРГIИЛГАШ ДУЛХА ЛАЬРХIА КХЕЕЧА ХАНА МИКРОЭЛЕМЕНТАШ ЮКЪЕКХАХЬАРАХ БОАЛА ПАЙДА

Бежан дулха продуктивность лакхъеча кхоачамех цаI — уж сихагIа ондалалар. Из вIаштIехьдоакх микроэлементаш санна йола уж дегIадоаладу стимуляторащ юкъекхахьарпа.

Цу балха декхараштa юкъедоагIар вIашагIъадаьча микроэлементий тухий смеса тайп-тайпарча боарамашца дулха лаьрхIа хьалкхееча сыргIилгий продуктивноста еш йола фу влияни ю ховлга.

Тохкамаш дIадоладе дагадохийтар тхона Нохч-ГIалгIайчен лоамашта юхерча зоне кийчдеча доакъарашца тоъал кобальти цхьадолча даькъе цIастеи ца хилара хьакъехьара тха опытни даннеша.

Из опыт йир Нохч-ГIалгIай юртбоахама опытни станце боахаме П. П. Соколова.

Опыта чуоттайир симентальски фух йола 10 — 20 ди даьнна цхьатарра 33 сыргIилг. Царех кхо группа яьй хIаранеца 11 сыргIилг а йолаш: рациона юкъе микроэлементаш ца а йохийташ сыргIилгаш кхоаба контрольни группа: 3 бутт баьлча денз хIара денна тийна йолаш эзача дозала 1 килограммана лоархIаш 0,2 мгр. хлористи кобальти, тIехмистача цинка 0,3 мгр., медни купороса 0,3 мгр., йодисти кале 0,01 мгр. телаш кхаьбача сыргIилгий 1-гIа опытни группа; цу цхьан ханна иззамиссел йодисти калий, хIаьта вож микроэлементаш — 1-ча опытни группечул 2-зза дукхагIа телаш кхееча сыргIилгий 2-гIа опытни группа. Из опыт еш 350 ди даьккхар.

Юххьанна эзача хана контрольни группечча сыргIилгий дозал 39,5 килограмм дар. 1-ча опытни группечар — 39,6 килограмм, 2-ча опытни группечар — 39,3 килограмм.

Опыт чакхъяьннача хана эзача контрольни группечча сыргIилгий дозал 268,7 килограмм дар, 1-ча опытни группечар — 291·4 килограмм, 2-ча опытни группечар — 280 килограмм. Цу тайппара 1-ча опытни группечча шу даьннача сыргIалгаша 22,7 килограмм дукхагIа озаш хиннай контрольни группечча сыргIилгаша юкъера лаьрхIача озачул. Дозал нзал дукхагIа хилар статистически нийса да.

Опыт еш мел яьккхача хана контрольни группечча сыргIилгашта денней бийсанней тIадеттаденна дулх 654,8 грамм да. 1-ча опытни группечарна тIадеттаденнар — 719·4 грамм, 2-ча опытни группечарна тIадеттаденнар — 687,5 грамм. Опыт еш яьккхача хана контрольни группечча сыргIалгашта тIадетталуча дулха хIара килограммана лоархIаш дIаяхийтай 1-ча опытни группечаргачул 0,55 доакъарий единица дукхагIеи 2-ча опытни группечаргачул 0,33 доакъарий единица дукхагIеи. ТIадетталеннача дулхахи тIадеттаденнача дозала цхьан килограммана лоархIаш дIаахийтача доакъарий единицехи хьакъаьча даннеш бакъеш я оаха хIара группечча 11,5 бутт баьннача 3 сыргIилга азота балансах яь опыт. Балансови опытерча рационо сыргIилгашта кхоачамбаьб царна эшача доакъарий единицашцеи дегIах латаш йолча протеинацеи. Ерригача группай рациона юкъейоагIар хьажкIий силоса 18 килограмм, рожа ча — 6 килограмм, генарий жмых — 0,4 килограмм.

Кхееча сыргIилгашта 2-ча опытни группана тийннача боараме микроэлементаш телар гIойленагIа хилар уж оидаялара.

ХIара денна телаш, йIаьххача хана (350 дийнахьа) Iаьсашта микроэлементаш теларо хьайбай унахцIенонна зе данзар. Цхьаккха тайпа лазар хиннадац сыргIилгашта.

Дулха лаьрхIа сыргIилгаш кхееча хана микроэлементаш юкъеахийтар экономически пайданагIа да. 12 бутт баьннача контрольни группечча сыргIилгашта тIадеттаденнача дулха цхьан центнерага дIабаха мах 66 соми 41 кепиги хилар, 1-ча опытни группе — 60 соми 61 кепиги 2-ча опытни группе — 63 соми 24 кепиги.

Цу тайппара, 1-ча опытни группечча сыргIилгашта тIадеттаденнача дулха хIара центнерага 5 соми 80 кепиги кIезигагIа дахад контрольни группечул.

1966 шера Нохч-ГIалгIай АССР центральнии лоамашта юхерчеи зонай боахамаша пачхьалкхенга декхар 8600 тонн бежан дулх. Доакъарех микроэлементаш а етташ цу зонашка уж доахан кхедаь хиннадаларе 4988000 сом ахча кходе йиш яр.

ХIара денна подкормка еш 1-ча опытни группечча сыргIилгашта дIаахийтача микроэлементашка баха мах 350 дийнахьа 22 кепиг хилар цхьан сыргIилга лоархIаш. Цу цхьан ханна 1-ча опытни группера хIара сыргIилг 22,7 килограмм езагIа яр контрольни группечул. СовнагIа гIаккхийттача дулха республика колхозашкареи совхозашкареи ийдеча дулхах хIана телача юкъерча маьхаца (1 соми 0,2 кепиги юкъера дIаденнача бежана 1 килограммах) мах бича, доакъарех микроэлементий тухаш а детташ кхеяьча хIара сыргIилга тIера боахама кхы тIа а хула пайда (микроэлементашка баха мах тIера дIабаьккхача) 22 соми 83 кепиги ба.

ХIаьта республика лоамашта юхерчеи централнии зонашка совнагIа 731 тонн дулх тIакхетийта е 745620 сома пайда бе йиш яр (дийна долаш эзача бежана 1 центнера лоархIаш совнагIа тIакхета дулх 8,5 килограмм да).

Деррига а лаьрхIача (дулх совнагIа тIадеттадалийтареи дIабода мах лохбареи чотах) республика цу зонашка кходе йиш йолаш дар 1244420 сом.

ХIара денна еш йIаьххача хана (350 дийнахьа) микроэлементашца сыргIилгашта подкормка яр хьайбай унахцIенонна Iаткъац.

Дулха лаьрхIа сыргIилгаш кхееча хана доакъарашта юкъе микроэлементаш ахийтар экономически пайдана да.

В. БАГДАСАРЬЯН,
экономически Iилмай кандидат.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоккхама секретара—3-34-38; партийни вахареи, культураи промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05350. Заказ № 5060.